



## **SAĞLIK VE SOSYAL HİZMET ÇALIŞANLARI SENDİKASI**

# **Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çalışanları Sosyo-Demografik Durum Belirleme ve Tükenmişlik Araştırması**

**Sağlık-Sen AR-GE Bürosu  
Mayıs 2012**

## **SAĞLIK-SEN YAYINLARI - 16**

### ***Sağlık-Sen Adına İmtiyaz Sahibi***

Metin MEMİŞ  
Genel Başkan

### ***Genel Yayın Yönetmeni***

Mutlu KAYA  
Genel Başkan Yardımcısı (Basın ve İletişim)

### ***Yayın Kurulu***

Metin MEMİŞ  
Semih DURMUŞ  
Kemal ÇIRAK  
Mustafa ÖRNEK  
Mutlu KAYA  
Ekrem YAVUZ  
Abdülaziz ASLAN

### ***Sağlık-Sen AR-GE Bürosu***

#### ***Analiz ve Rapor***

F. Nihan DEMİRAY READY

***Temmuz 2013***  
***1.000 Adet***

### ***Grafik Tasarım***

Sedat ALTUĞ

***Baskı:***



## **SAĞLIK-SEN GENEL MERKEZİ**

GMK Bulvarı Özveren Sok. No:9/2  
Demirtepe/ANKARA  
Tel: 444 1995 Faks: (0312) 230 83 65  
www.saglikсен.org.tr

© 2013. Sağlık-Sen. Tüm hakları saklıdır.

***Bu kitabın basım ve yayım hakları Sağlık-Sen Genel Merkezine aittir.  
Hangi amaçla olursa olsun yazılı izin olmadan kopya edilemez ve çoğaltılamaz.***

## İÇİNDEKİLER

<b>TABLolar LİSTESİ</b> .....	2
<b>SUNUM</b> .....	14
<b>ARAŞTIRMANIN DETAYLARI</b> .....	16
<b>1.1.Araştırmanın Amacı</b> .....	<b>16</b>
<b>1.2.Önem ve Gerekçeler:</b> .....	<b>16</b>
<b>1.3.Maslach Tükenmişlik Ölçeği</b> .....	<b>17</b>
1.3.1.Duygusal Tükenme Boyutu .....	18
1.3.2.Duyarsızlaşma Boyutu .....	18
1.3.3.Kişisel Başarı .....	20
<b>1.4.Gereç Ve Yöntem</b> .....	<b>21</b>
1.4.1.Hedef Kitle: .....	21
1.4.2.Veri Toplama Teknikleri: .....	21
1.4.3.Örneklem: .....	21
<b>ARAŞTIRMANIN BULGULARI</b> .....	<b>22</b>
<b>1.5.Demografik Özellikler</b> .....	<b>22</b>
1.5.1.Cinsiyet.....	22
1.5.2.Eğitim Durumu.....	23
1.5.3.Medeni Durum .....	23
1.5.4.Eşin Çalışma Durumu.....	24
1.5.5.Meslekte Geçen Süre .....	24
1.5.6.Hizmet Sınıfı .....	25
1.5.7.Nöbet Tutma Durumu.....	26
1.5.8.Çocuk Sahibi Olma Durumu.....	26
1.5.9.Ailede Bakmakla Yükümlü Özürlü Birey Varlığı .....	27
<b>1.6.Ekonomik Özellikler</b> .....	<b>28</b>
1.6.1.Aileye Giren Aylık Toplam Gelir .....	28
1.6.2.Araba Sahibi Olma Durumu .....	28

1.6.3.Kredi Kartı Sahibi Olma Durumu .....	29
1.6.4.Son Bir Yıl İçerisinde Bankadan Kredi Çekme Durumu .....	29
1.6.5.Kredi Kartı Takibine Alınma Durumu.....	30
1.6.6.Oturulan Evin Durumu .....	31
1.6.7.Oturulan Evin Tipi .....	32
1.6.8.Bir Önceki Yıla Kıyasa Bugünkü Ekonomik Durum .....	33
1.6.9.Ekonomik Durum .....	35
1.6.10.Kazancı Harcama Durumu .....	36
1.6.11.Ekonomik Sebepler Dolayısıyla Psikolojik Sorun Yaşama Durumu..	37
1.6.12.Ekonomik Sebepler Dolayısıyla Aile İçinde Sorun Yaşama Durumu.	37
1.6.13.Birikim Yapabilme Durumu.....	38
1.6.14.Özel Sağlık veya Hayat Sigortasına Sahip Olma Durumu.....	39
1.6.15.Özel Okulda Okuyan Çocuk Durumu .....	39
1.6.16.Şans Oyunları Oynama Durumu .....	40
<b>1.7.Sağlık Özellikleri .....</b>	<b>41</b>
1.7.1.Kronik Bir Hastalık Sahibi Olma Durumu .....	41
1.7.2.İlaç Kullanma Durumu.....	42
1.7.3.Sigara Kullanımı .....	43
1.7.4.Antidepresan Özellikli İlaç Kullanımı.....	44
1.7.5.Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Durumu .....	45
1.7.6.Hizmet Sınıfı ve Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Dağılımı	46
1.7.7.Spor Yapma Durumu.....	46
1.7.8.Sağlık Durumu .....	47
1.7.9.Bir Önceki Yıla Kıyasla Bu Yılkı Sağlık Durumu.....	48
<b>1.8.Sosyal Özellikler .....</b>	<b>49</b>
1.8.1.Giyim/Kişisel Bakım Alışverişi Durumu .....	49
1.8.2.Günlük Kişisel Bakıma Verilen Önem.....	51

1.8.3.Aile ile Vakit Geçirebilme Durumu .....	51
1.8.4.Sosyal Aktivite Düzeyleri .....	52
1.8.5.Kitap Okuma Alışkanlığı .....	56
1.8.6.Televizyon İzleme Alışkanlığı.....	56
1.8.7.En Çok İzlenen Televizyon Programları.....	57
1.8.8.Tatil Amaçlı Şehir Dışına Çıkma Durumu .....	58
1.8.9.Tatil Amaçlı Ülke Dışına Çıkma Durumu .....	59
1.8.10.Bir Önceki Yıla Göre Sosyal Aktivite Düzeyi .....	60
<b>1.9.Memnuniyet .....</b>	<b>61</b>
1.9.1.Hayattan Memnuniyet.....	61
1.9.2.Yaşam Kalitesinden Memnuniyet.....	62
1.9.3.Çalışma Koşulları Memnuniyeti .....	63
1.9.4.Mesleğe Bakış.....	64
1.9.5.Bir Önceki Yıla Göre Çalışma Koşulları Değerlendirmesi.....	65
<b>1.10.Çapraz Karşılaştırmalar .....</b>	<b>66</b>
1.10.1.Ekonomik Durumun Hizmet Sınıfı İle İlişkisi.....	66
1.10.2.Ekonomik Durum ile Hayattan Memnuniyet İlişkisi .....	67
1.10.3.Ekonomik Durum ile Yaşam Kalitesi ilişkisi .....	68
1.10.4.Ekonomik Durum ile Çalışma Koşullarından Memnuniyet ilişkisi ...	69
1.10.5.Hayattan Memnuniyet ile Medeni Durum İlişkisi .....	70
1.10.6.Hayat Memnuniyeti ile Bakıma Muhtaç Kişi İlişkisi .....	71
1.10.7.Hayat Memnuniyeti ile Şans Oyunları Oynama Durumu İlişkisi .....	71
1.10.8.Hayat Memnuniyeti ile Yaşam Kalitesi İlişkisi.....	72
1.10.9.Hayat Memnuniyeti ile Çalışma Koşulları Memnuniyeti İlişkisi .....	73
1.10.10.Hayat Memnuniyeti ile Sosyal Aktivite Düzeyi İlişkisi.....	74
1.10.11.Hayat Memnuniyeti ile Aile ile Geçirilen Vakit İlişkisi .....	74
1.10.12.Hayat Memnuniyeti ile Antidepresan Özellikli	

İlaç Kullanımı İlişkisi.....	75
1.10.13.Hayat Memnuniyeti ile Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Durumu İlişkisi.....	76
1.10.14.Hayat Memnuniyeti ile Sağlık Durumu İlişkisi.....	77
1.10.15.Hayat Memnuniyeti ve Kişisel Bakıma Önem Verme İlişkisi.....	77
1.10.16.Yaşam Kalitesi ile Şans Oyunları Oynama Durumu İlişkisi.....	78
1.10.17.Yaşam Kalitesi ile Çalışma Koşullarından Memnuniyet İlişkisi.....	79
1.10.18.Yaşam Kalitesi ile Sosyal Aktivite Düzeyi İlişkisi .....	80
1.10.19.Yaşam Kalitesi ve Aile ile Geçirilen Vakit İlişkisi.....	80
1.10.20.Yaşam Kalitesi ve Antidepresan Özellikli İlaç Kullanımı İlişkisi .....	81
1.10.21.Yaşam Kalitesi ile Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Durumu İlişkisi.....	82
1.10.22.Yaşam Kalitesi ile Sağlık Durumu İlişkisi .....	83
1.10.23.Yaşam Kalitesi ile Kişisel Bakım/giyim Alışverişinde Bulunma Durumu İlişkisi.....	83
1.10.24.Yaşam Kalitesi ile Kişisel Bakıma Önem Verme Durumu İlişkisi ...	84
1.10.25.Çalışma Koşullarından Memnuniyet ile Sosyal Aktivite Düzeyi İlişkisi .....	85
1.10.26.Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Aile ile Yeterince Vakit Geçirebilme İlişkisi.....	86
1.10.27.Çalışma Koşullarından Memnuniyet ile Antidepresan Özellikli İlaç Kullanma İlişkisi.....	87
1.10.28.Çalışma Koşullarından Memnuniyet ile Meslekten Dolayı Psikolojik Sorunlar Yaşama İlişkisi.....	87
1.10.29.Çalışma Koşullarından Memnuniyet ile Sağlık Durumu İlişkisi.....	88
<b>1.11.Talepler ve Sorunlar .....</b>	<b>89</b>
1.11.1.Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olsaydınız yapacağımız ilk icraat ne olurdu?.....	89

1.11.2.Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nün Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Dönüştürülmesine Bakış .....	90
1.11.3.Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çalışanlarının Sorunları.....	90
<b>1.12.Maslach Tükenmişlik Ölçeği Bulguları.....</b>	<b>91</b>
1.12.1.Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	91
1.12.2.Tükenmişlik Ölçeği Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları...	92
1.12.3.Tükenmişlik ve Cinsiyet İlişkisi .....	92
1.12.4.Tükenmişlik ve Medeni Durum İlişkisi .....	93
1.12.5.Tükenmişlik ve Yaş İlişkisi.....	94
1.12.6.Tükenmişlik ve Eğitim Durumu İlişkisi.....	95
1.12.7.Tükenmişlik ve Çocuk Sahibi Olma Durumu İlişkisi .....	95
1.12.8.Tükenmişlik ve Hizmet Sınıfı İlişkisi.....	96
1.12.9.Tükenmişlik ve Nöbet Durumu İlişkisi .....	97
1.12.10.Tükenmişlik ve Haftalık Çalışma Süresi İlişkisi .....	97
1.12.11.Tükenmişlik ve Eşin Çalışma Durumu İlişkisi .....	98
1.12.12.Tükenmişlik ve Meslekte Geçen Süre İlişkisi .....	99
1.12.13.Tükenmişlik ve Aylık Toplam Gelir İlişkisi .....	99
1.12.14.Tükenmişlik ve Ekonomik Durum İlişkisi.....	100
1.12.15.Tükenmişlik ve Sosyal Aktivite Düzeyi İlişkisi .....	101
1.12.16.Tükenmişlik ve Hayattan Memnuniyet İlişkisi.....	102
1.12.17.Tükenmişlik ve Yaşam Kalitesi İlişkisi .....	103
1.12.18.Tükenmişlik ve Çalışma Koşulları Memnuniyeti İlişkisi.....	104
1.12.19.Tükenmişlik ve Ekonomik Durum Nedeniyle Psikolojik Sorun Yaşama Durumu İlişkisi .....	105
1.12.20.Tükenmişlik ve Aile İle Yeterince Vakit Geçirebilme İlişkisi.....	105
<b>SONUÇ VE ÖNERİLER .....</b>	<b>107</b>

## TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Cinsiyet .....	22
Tablo 2. Cinsiyete göre yaş tablosu .....	22
Tablo 3. Eğitim Durumu.....	23
Tablo 4. Medeni Durum.....	23
Tablo 5. Eşin Çalışma Durumu .....	24
Tablo 6. Meslekte Geçen Süre .....	24
Tablo 7. Hizmet Sınıfı.....	25
Tablo 8. Nöbet Tutma Durumu.....	26
Tablo 9. Çocuk sahibi olma durumu .....	26
Tablo 10. Ailede bakmakla yükümlü olduğunuz özürü birey var mı? .....	27
Tablo 11. Arabanız var mı? .....	28
Tablo 12. Kredi kartınız var mı?.....	29
Tablo 13. Son bir yıl içerisinde bankadan kredi çektiniz mi? .....	29
Tablo 14. Borcunuzu ödeyemediğiniz için hiç kredi kartı takibine alındınız mı? .....	30
Tablo 15. Oturduğunuz evin durumu aşağıdakilerden hangisine uygundur?..	31
Tablo 16. Oturduğunuz evin tipi aşağıdakilerden hangisine uygundur? .....	32
Tablo 17. Bir önceki yıla kıyasla bugünkü ekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız? .....	33
Tablo 18. Bir Önceki Yıla Kıyasla Bugünkü Ekonomik Durumunun Hizmet Sınıfı ile Dağılımı .....	34
Tablo 19. Ekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız? .....	35
Tablo 20. Aylık kazancınızın büyük kısmını ne için harcıyorsunuz? .....	36



Tablo 21.Şu ana kadar ekonomik durumunuz nedeniyle psikolojik sorunlar yaşadınız mı? .....	37
Tablo 22.Şu ana kadar ekonomik sıkıntılar yüzünden aile içinde sorunlar yaşadınız mı? .....	37
Tablo 23.Geleceğiniz için birikim yapabiliyor musunuz? .....	38
Tablo 24.Özel sağlık veya hayat sigortanız var mı? .....	39
Tablo 25.Özel okulda okuyan çocuğunuz var mı? .....	39
Tablo 26. Maddi olarak daha iyi imkanlara sahip olmak için şans oyunları oynuyor musunuz? .....	40
Tablo 27. Kronik bir hastalığınız var mı? .....	41
Tablo 28. Sürekli kullandığınız bir ya da birden fazla ilaç var mı? .....	42
Tablo 29. Sigara kullanıyor musunuz? .....	43
Tablo 30. Antidepresan özellikli ilaç kullanıyor musunuz? .....	44
Tablo 31. Mesleğinizden dolayı psikolojik sorunlar yaşıyor musunuz? .....	45
Tablo 32. Hizmet Sınıfı ve Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama.....	46
Tablo 33. Düzeni olarak spor yapıyor musunuz? .....	46
Tablo 34. Sağlık durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz? .....	47
Tablo 35. Bir önceki yıla kıyasla sağlık durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz? .....	48
Tablo 36. Kendiniz için en son ne zaman giyim veya kişisel bakım alışverişi yaptınız? .....	49
Tablo 37. Genel olarak günlük kişisel bakımınıza yeterince önem verdiğinizi düşünüyor musunuz? .....	51
Tablo 38. Ailenizle yeterince vakit geçirebildiğinizi düşünüyor musunuz? .....	51
Tablo 39. Sinemaya gitme .....	52

Tablo 40. Tiyatroya gitme.....	53
Tablo 41. Konsere gitme.....	53
Tablo 42. Akşam yemeğini dışarıda yeme.....	54
Tablo 43. Arkadaşlarla bir araya gelme .....	54
Tablo 44. Gününbirlik veya kısa süreli tatillere çıkma .....	55
Tablo 45. Akraba ziyaretlerinde bulunma .....	55
Tablo 46. Son bir yıl içersinden kaç kitap okudunuz? .....	56
Tablo 47. Günde ortalama kaç saat televizyon izlersiniz? .....	56
Tablo 48. Ağırlıklı olarak en çok hangi televizyon programını izlersiniz? .....	57
Tablo 49. Son bir yıl içerisinde tatil amaçlı şehir dışına çıktınız mı? .....	58
Tablo 50. Son bir yıl içerisinde tatil amaçlı yurt dışına çıktınız mı? .....	59
Tablo 51. Bir önceki yıla göre sosyal aktivite düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz?.....	60
Tablo 52. Genel olarak hayatınızdan memnun musunuz? .....	61
Tablo 53. Yaşam kalitenizden memnun musunuz? .....	62
Tablo 54. Çalışma koşullarınızdan memnun musunuz? .....	63
Tablo 55. Mesleğinizin sosyal anlamda diğer mesleklerde çalışanlara göre toplumda size pozitif bir ayrıcalık getirdiğini düşünüyor musunuz?64	
Tablo 56. Çalışma koşullarınızı bir önceki yıla göre nasıl değerlendirirsiniz? .....	65
Tablo 57. Ekonomik Durum ve Hizmet Sınıfı.....	66
Tablo 58. Ekonomik Durum ve Hayattan Memnuniyet.....	67
Tablo 59. Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi .....	68
Tablo 60. Ekonomik Durum ve Çalışma Koşullarından Memnuniyet.....	69

Tablo 61. Hayat Memnuniyeti ve Medeni Durum İlişkisi .....	70
Tablo 62. Hayat Memnuniyeti ve Bakıma Muhtaç Kişi.....	71
Tablo 63. Hayat Memnuniyeti ve Şans Oyunları Oynama Durumu .....	71
Tablo 64. Hayat Memnuniyeti ve Yaşam Kalitesi .....	72
Tablo 65. Hayat Memnuniyeti ve Çalışma Koşulları Memnuniyeti.....	73
Tablo 66. Hayat Memnuniyeti ve Sosyal Aktivite Düzeyi .....	74
Tablo 67. Hayat Memnuniyeti ve Aile ile Geçirilen Vakit.....	74
Tablo 68. Hayat Memnuniyeti ve Antidepresan Özellikli İlaç Kullanımı .....	75
Tablo 69. Hayat Memnuniyeti ve Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Durumu .....	76
Tablo 70. Hayat Memnuniyeti ve Sağlık Durumu.....	77
Tablo 71. Hayat Memnuniyeti ve Kişisel Bakıma Önem Verme İlişkisi .....	77
Tablo 72. Yaşam Kalitesi ve Şans Oyunları Oynama Durumu.....	78
Tablo 73. Yaşam Kalitesi ve Çalışma Koşullarından Memnuniyet .....	79
Tablo 74. Yaşam Kalitesi ve Sosyal Aktivite Düzeyi.....	80
Tablo 75. Yaşam Kalitesi ve Aile ile Geçirilen Vakit.....	80
Tablo 76. Yaşam Kalitesi ve Antidepresan Özellikli İlaç Kullanımı.....	81
Tablo 77. Yaşam Kalitesi ve Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Durumu .....	82
Tablo 78. Yaşam Kalitesi ve Sağlık Durumu .....	83
Tablo 79. Yaşam Kalitesi ve Kişisel bakım/ giyim alışverişinde Bulunma Durumu .....	83
Tablo 80. Yaşam Kalitesi ve Kişisel Bakıma Önem Verme Durumu .....	84

Tablo 81. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Sosyal Aktivite Düzeyi ....	85
Tablo 82. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Aile ile Yeterince Vakit Geçirebilme.....	86
Tablo 83. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Antidepresan Özellikli İlaç Kullanma .....	87
Tablo 84. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Meslekten Dolayı Psikolojik Sorunlar Yaşama.....	87
Tablo 85. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Sağlık Durumu .....	88
Tablo 86. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olsaydınız yapacağımız ilk icraat ne olurdu?.....	89
Tablo 87. Size göre Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının en önemli 3 sorunu nedir?.....	90
Tablo 88. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirlik Katsayıları .....	91
Tablo 89. Tükenmişlik Ölçeği Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları	92
Tablo 90. Tükenmişlik ve Cinsiyet.....	92
Tablo 91. Tükenmişlik ve Medeni Durum .....	93
Tablo 92. Tükenmişlik ve Yaş .....	94
Tablo 93. Tükenmişlik ve Eğitim Durumu .....	95
Tablo 94. Tükenmişlik ve Çocuk Sahibi Olma Durumu.....	95
Tablo 95. Tükenmişlik ve Hizmet Sınıfı .....	96
Tablo 96. Tükenmişlik ve Nöbet Durumu.....	97
Tablo 97. Tükenmişlik ve Haftalık Çalışma Süresi.....	97
Tablo 98. Tükenmişlik ve Eşin Çalışma Durumu.....	98
Tablo 99. Tükenmişlik ve Meslekte Geçen Süre.....	99

Tablo 100. Tükenmişlik ve Aylık Toplam Gelir .....	99
Tablo 101. Tükenmişlik ve Ekonomik Durum .....	100
Tablo 102. Tükenmişlik ve Sosyal Aktivite Düzeyi .....	101
Tablo 103. Tükenmişlik ve Hayattan Memnuniyet .....	102
Tablo 104. Tükenmişlik ve Yaşam Kalitesi .....	103
Tablo 105. Tükenmişlik ve Çalışma Koşulları Memnuniyeti .....	104
Tablo 106. Tükenmişlik ve Ekonomik Durum Nedeniyle Psikolojik Sorun Yaşama Durumu .....	105
Tablo 107. Tükenmişlik ve Aile İle Yeterince Vakit Geçirebilme .....	105

## TAKDİM



Bilindiği üzere, insana hizmet etmek zordur. Öyle ki bu hizmet, sağlık ve sosyal hizmet olduğunda daha da zorlaşmakta, çalışanlar tarafından özveri gerektirmektedir. Bu alanlarda hizmet vermek demek; toplumun hasta, zayıf, çaresiz, kırılğan, umutsuz yanını görmek ve bunları tedavi etmek demektir. Bu alanlarda çalışmak sabır ister, özveri ister, vicdan ister.

Sağlık-Sen olarak; sosyal sorunları en aza indirmeye çalışan, güçlü ve mutlu aile bireyleri için çalışan, sosyal bilinci artırıcı ve sosyal riskleri önleyici politikaların temelini oluşturan, toplumun dezavantajlı kesimleri başta olmak üzere tüm toplumun yaşam kalitesini yükseltmek için uğraş veren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarımızı unutmadık. Onların sosyal, ekonomik ve psikolojik durumlarını belirlemek için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çalışanları Sosyo-Demografik Durum Belirleme ve Tükenmişlik Araştırması'nı yaptık.



Acaba toplumun yaşam kalitesini artırmaya çalışan bu emektar grubun, yaşam memnuniyetleri ve kalitesi ne durumda? Ekonomik ve sosyal anlamda hayatlarından memnunlar mı? Tükenmişlik yaşıyorlar mı? Tüm bu soruların cevabını ve daha fazlasını, Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanları için yapmış olduğumuz araştırmamızda bulacağız.

Sağlık-Sen olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarımızın sosyal ve ekonomik haklarını korumanın ve iyileştirmenin görevimiz olduğu bilinciyle, araştırmamızın sonuçlarının çözüm üretme anlamında faydalı olacağına inanıyor, araştırmada emeği geçen herkese teşekkür ediyorum...

**Metin MEMİŞ**  
**Sağlık-Sen Genel Başkanı**



## ARAŞTIRMANIN DETAYLARI

### 1.1. Araştırmanın Amacı

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çalışanları Sosyo-Demografik Durum Belirleme ve Tükenmişlik Araştırması'nın amacı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı personelinin ekonomik, sağlık, sosyal özelliklerini belirlemek, yaşam kalitesini ve yaşam memnuniyetlerini ölçmek ve tükenmişlik düzeylerini belirlemektir. Ayrıca sosyo-demografik yapıda görülen değişimlerin çalışma hayatına ve yaşam kalitesine/memnuniyetine nasıl ve ne yönde yansıdığını belirlemek, belirlenen sonuçlar doğrultusunda her anlamda daha iyi bir yaşam için ne tür önlemler alınmalı, ne tür faaliyetler gerçekleştirilme sorularına da yanıt aranacaktır.

Kalkınma ve yaşam kalitesinin yükselmesi, bütün toplumların temel amacıdır. Bu amacın Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanları tarafından ne seviyede yakalandığı veya gerçekleştiğini tespit etmek araştırmanın amaçlarından biridir.

Bilindiği gibi sosyal ve ekonomik açıdan memnun olan bir bireyin iş verimliliği ve iş doyumunu da yüksek olacaktır. İş doyumunu artırmak için ne tür stratejiler geliştirilebileceğine, araştırma sonuçlarına göre karar verilecek ve uygulama yapılacaktır.

### 1.2. Önem ve Gerekliler:

Kuşkusuz hizmet sektörlerinin içinde en önemlisi sağlık sektörüdür. Personel yaşam kalitesinin yüksekliğinin, kurumların başarısını artıracığı günümüz rekabet koşullarında kabul görmüş bir gerçektir.

Sendikalar, personelin sadece ekonomik haklarını değil, sosyal, kültürel ve psikolojik haklarını da karşılamak adına girişimlerde bulunmaktadır. Bu anlamda öncelikle çalışanların sosyal, kültürel, ekonomik ve sağlık anlamında da olmak üzere yaşam koşullarını belirlemek ve tüm bunlardan yola çıkarak çalışanın düşünceleri, hisleri, sorunlarının yönetim tarafından bilinmesi ve çözümler üretilmesi personel motivasyonunu artıracaktır. Motivasyonu yüksek personel,





daha verimli çalışır, hata payını en aza indirir, iş doyumuna ulaşır bu da hizmete yansır.

Bu çalışmayla, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının sosyal yapısı incelenerek, yaşam kalitelerini yükseltebilecek faktörler tespit edilecek ve tükenmişlik düzeyleri de ayrıca belirlenecektir. Alınacak önlemlerle ve geliştirilecek yeni yöntemlerle, çalışanların yaşam memnuniyetlerini etkileyen özellikler tespit edilebilecektir. Çalışan yaşam memnuniyeti, iş davranışlarını etkileyeceği için çalışanların sağladıkları doyumun hangi düzeyde ve ne tür değişkenlerin etkisiyle gerçekleştiğinin bilinmesi ve üye çalışanları yakından tanımak, ruhsal ve fiziksel sağlıklarını korumak oldukça önemlidir.

### **1.3. Maslach Tükenmişlik Ölçeği**

Tükenmişlik kavramı ilk olarak 1974 yılında Herbert Freudenberger tarafından “enerji, güç veya kaynaklar üzerindeki aşırı istekler, taleplerden dolayı tükenmeye başlamak” olarak tanımlanmış ve uzun süreli stres tepkisi olarak ele alınmıştır (Freudenberger, 1987; Basım ve Şeşen, 2006; Şahin ve ark., 2008). Tükenmişlikle ilgili çalışmaların öncüsü olan Maslach ise (1976) tükenmişliği “profesyonel bir kişinin mesleğinin özgün anlamı ve amacından kopması, hizmet verdiği insanlar ile artık gerçekten ilgilenemiyor olması” olarak tanımlamıştır. Maslach’ın Türkçeye uyarlanması 1996 yılında Ergin tarafından yapılmıştır. İngilizce’de “job burnout” ya da “staff burnout” olarak tanımlanan kavram, Türkçe’de “tükenmişlik - tükeniş sendromu – mesleki tükenmişlik” kavramları ile ifade edilmektedir (Arı ve Bal, 2008).

Maslach, tükenmişliğin yalnızca yorgunluk, yıpranma ve iş doyumsuzluğundan kaynaklanmadığını; fiziksel bitkinlik, süregelen yorgunluk, çaresizlik ve ümitsizlik, olumsuz kişilik algılaması, işe, aileye ve çevreye karşı olumsuz tutumlar içeren fiziksel, duygusal ve fiziksel bir sendrom olduğunu bildirmektedir. ( Maslach ve Jackson, 1981) Tükenmişlik, özellikle insana hizmet veren sektörlerde görülmektedir. Sağlık çalışanlarının, tükenmişlik açısından en riskli gruplar arasında yer aldığı bilinmektedir. En çok doktorluk, hemşirelik, sosyal hizmet uzmanlığı, din adamlığı gibi sosyal yardıma dayalı mesleklerde tükenmişlik görülmektedir.



Ölçek “Duygusal Tükenme”, “Duyarsızlaşma” ve “Kişisel Başarı” olmak üzere üç boyutta incelenmektedir.

### 1.3.1.Duygusal Tükenme Boyutu

Maslach’ın tükenmişlik modeline göre duygusal tükenme, tükenmişliğin bireysel stres boyutunu temsil etmektedir. En önemli boyut olarak kabul edilen duygusal tükenme boyutu, aynı zamanda tükenmişliğin başlangıcı ve en net belirtisi olarak da görülmektedir. (Maslach ve arkadaşları, 2001)

İnsanlarla ilişkisinin yoğun olduğu mesleklerde, çalışanlar duygusal ve fiziksel açıdan kendilerini aşırı yorgun ve yıpranmış hissederler. Duygusal yönden yoğun iş temposu içerisinde olan bireyler, kendilerini zorlamakta ve diğer insanların yoğun talepleri altında ezilmektedirler. Duygusal tükenme de, bu duruma bir tepki olarak ortaya çıkmaktadır. Duygusal açıdan tükenme yaşayan çalışanlar, kendilerini işlerine verememe ve kendilerini müşterilerine karşı eskisi kadar sorumlu hissetmeme gibi problemler yaşamaktadırlar.

Duygusal tükenmenin temel nedeni aşırı iş yükü, işte yaşanan kişiler arası anlaşmazlıklar ve olumsuz çalışma koşullarıdır. Duygusal tükenme yaşayan kişiler, kendilerini bitkin ve kullanılmış hissederler, enerjilerini geri kazanmak için hiçbir kaynak bulamazlar ve bunların bir sonucu olarak hizmet verdikleri kişilere geçmişte olduğu kadar verici ve ilgili davranmadıklarını hissederler. Gergin ve engellenmişlik duygusu içerisinde olan bireylere, ertesi gün işe gitme zorunluluğu kabus gibi gelmektedir. Bu durumu yaşayan bireyler, kendilerini yeni bir gün veya hizmet verilecek bir sonraki kişi için gerekli olan enerjiden mahrum hissederler.

### 1.3.2.Duyarsızlaşma Boyutu

Tükenmişlik sendromunun ikinci boyutu olan duyarsızlaşma, tükenmişliğin kişiler arası iletişim boyutunu temsil etmektedir. Maslach’a göre duyarsızlaşma, tükenmişliğin üç boyutu arasındaki en problemlili boyuttur. Kişilerarası ilişkilerde meydana gelen bozul-



malar, tükenmişliği bireysel bir problem olmaktan çıkarıp, örgüt geneline yayılan salgın bir hastalık haline getirmektedir.

Maslach'ın tükenmişlik modeline göre duygusal tükenme yaşayan kişi, kendisini diğer insanların sorunlarını çözmede yetersiz hissetmekte ve duyarsızlaşmayı bir kaçış yolu olarak görmektedir. Bireyin işi gereği karşılaştığı diğer insanlara ve işine karşı soğuk, ilgisiz, katı, hatta insancıl olmayan tutumlar geliştirmesi olarak tanımlanabilen duyarsızlaşma, işe yönelik idealizmde önemli ölçüde azalmaya işaret etmektedir.

Bu boyutta özellikle hizmet verilen kişiye yönelik tutumlarda olumsuz değişimler görülmektedir. Bazı nedenlerden dolayı şiddeti kişiden kişiye farklılık gösterebilen bu değişimler, aşağıdaki şekillerde ortaya çıkabilir:

- √ Birey, insanlarla olan ilişkilerini işin yapılabilmesi için en az seviyeye indirebilir,
- √ Karşısındakine, aşağılayıcı ve kaba davranışlar sergileyebilir,
- √ Hizmet verilen kişiye insan değil de birer nesnelermiş gibi davranabilir,
- √ Çalıştığı örgüte karşı mesafeli, umursamaz ve alaycı tavırlar takınabilir,
- √ Etrafındakilerin sürekli kendine kötülük yapacakları hissine kapılabilir,
- √ Aldırmazlık ve katı tutumlar sergileyebilir,
- √ İnsanları kafasında sınıflandırarak, onlara klişeleşmiş kalıplar dahilinde davranabilir.

Duyarsızlaşma, bir açıdan insanların kendilerini, tükenme ve hayal kırıklığından koruma ve yaşadıkları psikolojik gerginlikten bilinçli bir şekilde uzaklaştırabilmek için uyguladıkları bir savunma stratejisidir.

### 1.3.3. Kişisel Başarı

Literatürde, “Kişisel Başarı” kavramı “Kişisel başarıda düşme” veya “Düşük kişisel başarı hissi” olarak kullanılmaktadır, bunun nedeni tükenmişlikten bahsetmek için kişisel başarı düzeyinin düşük olmamasının gerekmesidir. Maslach’ın tükenmişlik modelinde bu boyut, tükenmişliğin kişisel gelişme boyutunu temsil etmektedir.

Maslach’a göre kişisel başarı, sorunun üstesinden başarı ile gelme ve kendini yeterli bulma olarak tanımlanırken, kişisel başarının düşmesi ise, kişinin kendisini işinde yetersiz ve başarısız bulması şeklinde ifade edilmektedir. Düşük kişisel başarı hissi, tükenmişliğin bir parçasını oluşturmaktadır ve çoğu zaman diğer iki boyutun bir sonucu olarak görülmektedir. Bu görüşe göre, duygusal tükenme ve duyarsızlaşmaya neden olan örgütsel koşullar, bir süre sonra çalışanların verimlilik ve etkinliğini negatif yönde etkilemektedir.

Maslach’ın tükenmişlik modelinin üçüncü boyutu olan düşük kişisel başarı, en yalın haliyle “kişinin kendisini olumsuz değerlendirme eğiliminde olması”nı ifade etmektedir. Bireyin başkaları hakkında geliştirdiği olumsuz düşünceler, bir süre sonra kendisi için de olumsuz düşünceler geliştirmesine neden olmaktadır. Düşük kişisel başarı hissi; yetersizlik, başarısızlık duygusu, düşük moral, verimlilikte ve üretkenlikte azalma, kişiler arası anlaşmazlıklar, sorunlarla başa çıkmada yetersizlik, kendine güven ve saygıda azalma gibi belirtiler içermektedir.

Tükenmişlik yaşayan kişi işinde ilerleyemediğini, boşuna çalıştığını, zaman harcadığını düşünerek, suçluluk ve yetersizlik duygularına kapılır, kendisini çaresiz hissederek yeteneklerini sorgulamaya başlar ve bu durum kişisel başarıda düşüşe neden olur.

Tükenmişlik sendromunun üç boyutu arasındaki farkı belirlemek çok önemlidir. Bu üç boyut, farklı sebeplerle ortaya çıkar ve farklı sonuçlar doğurur. Duygusal tükenme işle ilgili aşırı yüklenme, manevi talepler ve olumsuz çalışma koşulları gibi gerekliliklerden kaynaklanırken, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda düşme, genellikle otorite, sosyal destek, performans değerlendirme ve geri besleme gibi işten kaynaklanan eksiklikler dolayısıyla oluşmaktadır.



## **1.4. GEREÇ VE YÖNTEM**

### **1.4.1. Hedef Kitle:**

Bu projenin nihai faydalanıcısı, Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışanları Sendikası'nın Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nda çalışan üyeleridir.

### **1.4.2. Veri Toplama Teknikleri:**

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çalışanlarının Sosyo-Demografik Durumlarını Belirleme ve Tükenmişlik Araştırması'nda, veri toplama tekniği olarak yüz yüze anket metodu kullanılmıştır.

### **1.4.3. Örneklem:**

Araştırma çalışmasında, nicel araştırma teknikleri kullanılmıştır. TÜİK verilerinden de faydalanılacak olan araştırmada, istatistiksel olarak Türkiye sağlık çalışanlarının evrenini temsil edebilecek bir örneklem kullanılmıştır. Araştırmaya toplam 300 kişi ve Balıkesir, Elazığ, Erzincan, Giresun, Kahramanmaraş, Karaman, Kırşehir, Konya, Malatya, Manisa, Muğla, Samsun, Tekirdağ olmak üzere toplam 13 il katılmıştır.

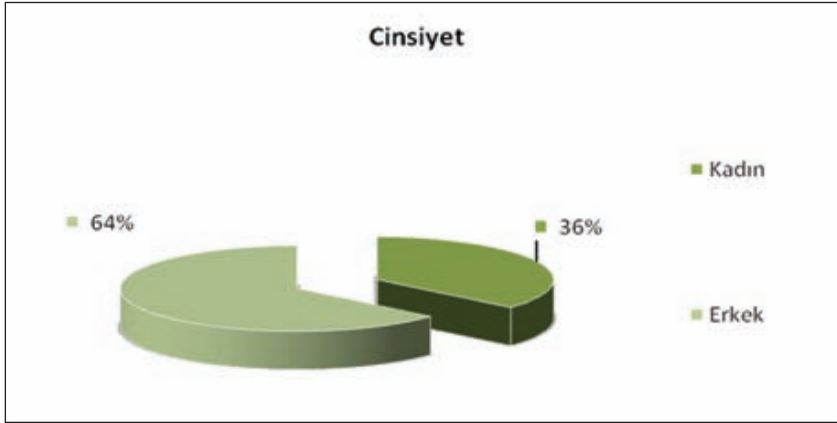
## ARAŞTIRMANIN BULGULARI

### 1.5. Demografik Özellikler

#### 1.5.1. Cinsiyet

Tablo 1. Cinsiyet

	f	%
Kadın	109	36,3
Erkek	191	63,7
Toplam	300	100,0



Araştırmaya katılan katılımcıların %36,3'ü kadın ve %63,7'si erkektir. Katılımcıların yaş ortalaması  $38,94 \pm 8,63$  olarak bulunmuştur. Cinsiyete göre yaş ortalaması ise tablodaki gibidir:

Tablo 2. Cinsiyete göre yaş tablosu

Cinsiyet	Ortalama	Std. Sapma
Kadın	34,4646	7,44410
Erkek	41,5988	8,20891
Toplam	38,9436	8,63957

Kadın çalışanların yaş ortalamasının, erkek çalışanlardan daha düşük olduğu görülmektedir.

### 1.5.2. Eğitim Durumu

Tablo 3. Eğitim Durumu

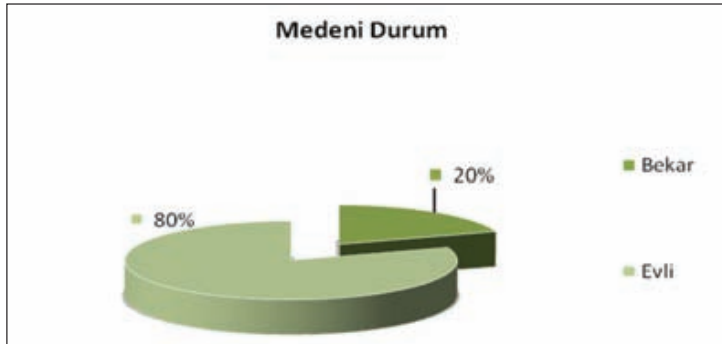
	f	%
İlkokul	4	1,3
Ortaokul	20	6,7
Lise	68	22,8
Ön lisans	52	17,4
Lisans	134	45,0
Yüksek Lisans	20	6,7
Toplam	298	100,0
Cevap Vermeyen	2	0,7
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	

Katılımcıların %45'i lisans, %22,8'i lise ve %17,4'ü ön lisans mezunu olduklarını belirtmişlerdir.

### 1.5.3. Medeni Durum

Tablo 4. Medeni Durum

	f	%
Bekar	59	19,7
Evli	241	80,3
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>



Katılımcıların %80,3'ü evli ve %19,7'si bekarıdır.

#### 1.5.4. Eşin Çalışma Durumu

Tablo 5. Eşin Çalışma Durumu

	f	%
Hayır	123	51,5
Evet	116	48,5
<b>Toplam</b>	<b>239</b>	<b>100,0</b>

Evli olanların %51,5'inin eşi çalışmamaktadır. %48,5'inin ise çalışmaktadır.

#### 1.5.5. Meslekte Geçen Süre

Tablo 6. Meslekte Geçen Süre

	f	%
Bir yıldan az	13	4,3
1-5 yıl	57	19,0
6-10 yıl	42	14,0
11-15 yıl	53	17,7
15 yıldan fazla	135	45,0
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>

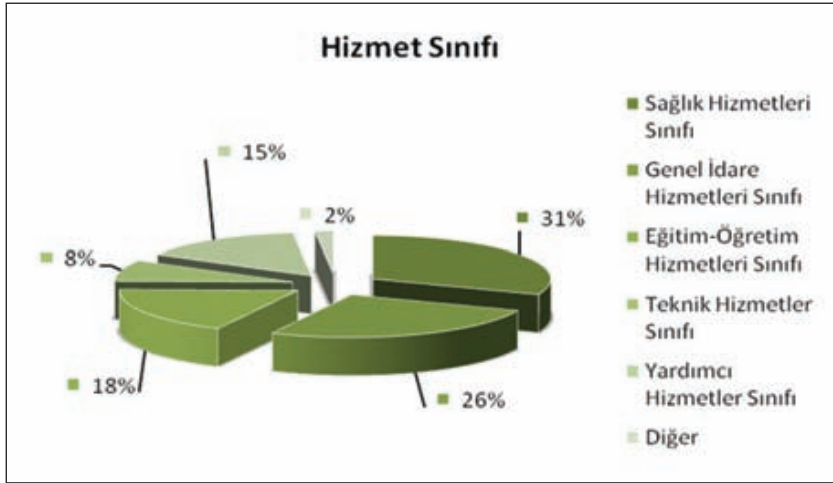
Meslekte geçen süre incelendiğinde, katılımcıların yaklaşık yarısının (%45) 15 yıldan fazladır meslekte olduğunu görmekteyiz. Bir yıldan az süredir çalıştığını belirtenlerin oranı ise oldukça düşüktür (%4,3). 1-5 yıl arası çalıştığını belirtenlerin oranı %19, 6-10 yıl arası meslekte olanlar %14 ve 11-15 yıldır meslekte olduklarını belirtenlerin oranı ise %17,7 olarak belirlenmiştir. Bu bulgu, sosyal hizmet çalışanlarının meslekte kıdemli olduklarını göstermektedir. Meslekte kıdemli olmaları, yeni programlara ve uygulamalara isteksizlik veya zorlanma riski taşıyabilir.



### 1.5.6. Hizmet Sınıfı

Tablo 7. Hizmet Sınıfı

	f	%
Sağlık Hizmetleri Sınıfı	93	31,0
Genel İdare Hizmetleri Sınıfı	79	26,3
Eğitim-Öğretim Hizmetleri Sınıfı	54	18,0
Teknik Hizmetler Sınıfı	24	8,0
Yardımcı Hizmetler Sınıfı	45	15,0
Diğer	5	1,7
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>



Katılımcıların %31'i Sağlık Hizmetleri Sınıfı, %26,3'ü Genel İdare Hizmetleri Sınıfı, %18'i Eğitim-Öğretim Hizmetleri Sınıfı, %8'i Teknik Hizmetler Sınıfı, %15'i Yardımcı Hizmetler Sınıfı ve %5'i ise diğer (Din Hizmetleri Sınıfı)'dir.

### 1.5.7. Nöbet Tutma Durumu

Tablo 8. Nöbet Tutma Durumu

	f	%
Hayır	185	61,9
Evet	114	38,1
Toplam	299	100,0
Cevap Vermeyen	1	,3
Toplam	300	

Katılımcıların %61,9'u nöbet tutmadıklarını, %38,1'i ise nöbet tuttuklarını belirtmişlerdir. Ortalama nöbet sayısı aylık  $4,45 \pm 2,62$  gün olarak hesaplanmıştır. Nöbet tutma durumu hizmet sınıfına göre incelendiğinde, Sağlık Hizmetleri Sınıfının %58,1'i, Genel İdare Hizmetleri Sınıfının %20,5'i, Eğitim-Öğretim Hizmetleri Sınıfının %46,3'ü, Teknik Hizmetler Sınıfının %33,3'ü, Yardımcı Hizmetleri Sınıfının ise %13,3'ünün nöbet tutmaktadır.

### 1.5.8. Çocuk Sahibi Olma Durumu

Tablo 9. Çocuk sahibi olma durumu

	f	%
Yok	69	23,0
Var	231	77,0
Toplam	300	100,0

Katılımcıların %23'ü çocuk sahibi olmadıklarını, %77'si çocuk sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Ortalama çocuk sayısı  $2,13 \pm 0,95$  olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, hanedeki kişi sayısı ortalaması  $3,82 \pm 1,28$  olarak hesaplanmıştır.

### 1.5.9. Ailede Bakmakla Yükümlü Özürlü Birey Varlığı

Tablo 10. Ailede bakmakla yükümlü olduğunuz  
özürlü birey var mı?

	f	%
Yok	282	94,3
Var	17	5,7
Toplam	299	100,0
Cevap Vermeyen	1	,3
Toplam	300	



Katılımcıların %94,3'ü ailede bakmakla yükümlü oldukları özürlü birey olmadığını, %5,7'si ise bakmakla yükümlü oldukları özürlü birey bulunduğunu belirtmişlerdir.

## 1.6. Ekonomik Özellikler

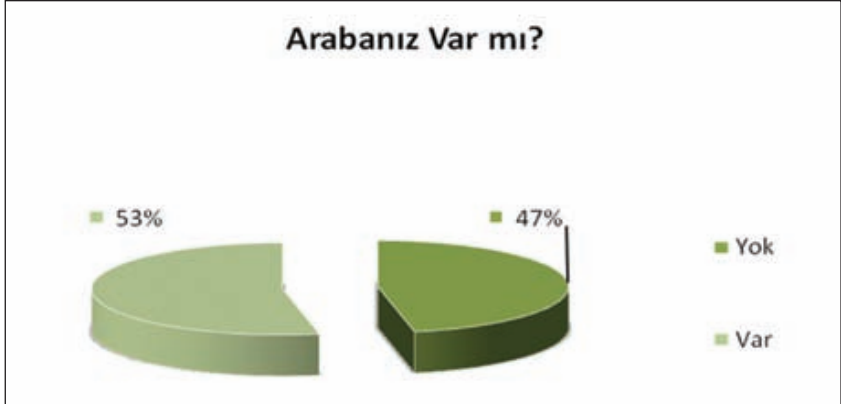
### 1.6.1. Aileye Giren Aylık Toplam Gelir

Ailenin elde ettiği aylık gelir ortalaması  $2737,65 \pm 1042,84$  olarak hesaplanmıştır.

### 1.6.2. Araba Sahibi Olma Durumu

Tablo 11. Arabanız var mı?

	f	%
Yok	137	46,9
Var	155	53,1
Toplam	292	100,0
Cevap Vermeyen	8	2,7
Toplam	300	



Katılımcıların %46,9'unun arabası olmadığını belirtirken %53,1'i arabaları olduğunu belirtmişlerdir.



### 1.6.3. Kredi Kartı Sahibi Olma Durumu

Tablo 12. Kredi kartınız var mı?

	f	%
Yok	41	13,8
Var	257	86,2
Toplam	298	100,0
Cevap Vermeyen	2	,7
Toplam	300	

Katılımcıların %86,2'sinin kredi kartı vardır. Kredi kartı ortalaması ise  $1,78 \pm 1,01$ 'dir.

### 1.6.4. Son Bir Yıl İçerisinde Bankadan Kredi Çekme Durumu

Tablo 13. Son bir yıl içerisinde bankadan kredi çektiniz mi?

	f	%
Hayır	151	50,8
Evet	146	49,2
Toplam	297	100,0
Cevap Vermeyen	3	1
Toplam	300	

### Son bir yıl içerisinde bankadan kredi çektiniz mi?



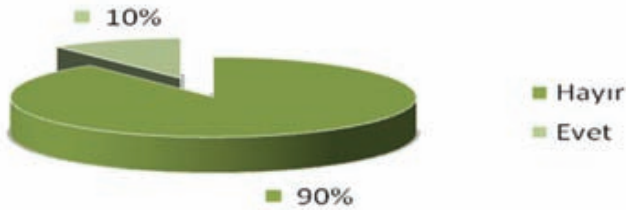
Katılımcıların %49'u, son bir yıl içerisinde bankadan kredi çektiklerini belirtmişlerdir.

#### 1.6.5. Kredi Kartı Takibine Alınma Durumu

Tablo 14. Borcunuzu ödeyemediğiniz için hiç kredi kartı takibine alındınız mı?

	f	%
Hayır	265	89,5
Evet	31	10,5
Toplam	296	100,0
Cevap Vermeyen	4	1,3
Toplam	300	

### Borcunu ödeyemediğiniz için hiç kredi kartı takibine alındınız mı?

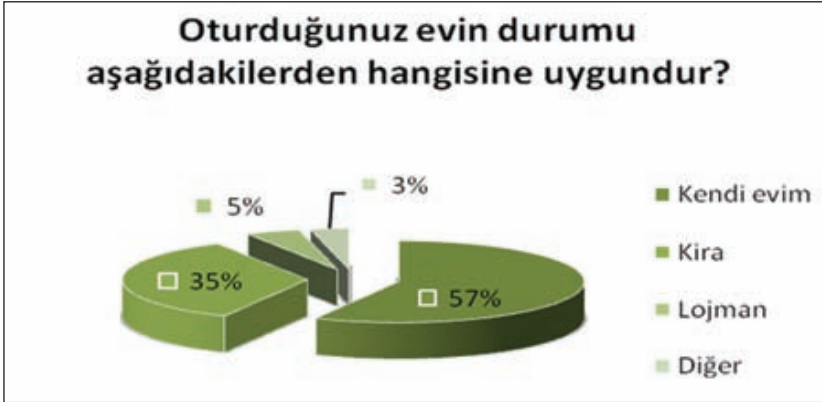


Katılımcıların %10'u, borcunu ödeyemediği için kredi kartı takibine alınmışlardır.

### 1.6.6. Oturulan Evin Durumu

Tablo 15. Oturduğunuz evin durumu  
aşağıdakilerden hangisine uygundur?

	f	%
Kendi evim	171	57,4
Kira	103	34,6
Lojman	14	4,7
Diğer	10	3,4
Toplam	298	100,0
Cevap Vermeyen	2	,7
Toplam	300	



Katılımcıların %57'sinin kendine ait evi varken, %35'i kirada ve %5'i ise lojmanda oturduklarını belirtmişlerdir. Bu oranlar, TÜİK'in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2010 verileriyle de örtüşmektedir.

### 1.6.7. Oturulan Evin Tipi

Tablo 16. Oturduğunuz evin tipi aşağıdakilerden hangisine uygundur?

	f	%
Apartman Dairesi	252	84,6
Müstakil ev	38	12,8
Gecekondu	6	2,0
Diğer	2	,7
Toplam	298	100,0
Cevap Vermeyen	2	,7
Toplam	300	



Katılımcıların %84'ü apartman dairesinde, %13'ü müstakil evde, %2'si ise gecekonduya oturduklarını belirtmişlerdir.



### 1.6.8. Bir Önceki Yıla Kıyasla Bugünkü Ekonomik Durum

Tablo 17. Bir önceki yıla kıyasla bugünkü ekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız?

	f	%
Bir önceki yıldan daha kötü	107	36,0
Bir önceki yıllla aynı	129	43,4
Bir önceki yıldan daha iyi	61	20,5
Toplam	297	100,0
Cevap Vermeyen	3	1,0
Toplam	300	



Katılımcılara, “Bir önceki yıla kıyasla bugünkü ekonomik durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?” sorusu sorulmuştur. %36’sı bir önceki yıldan daha kötü derken, %43’ü bir önceki yıllla aynı ve %21’i ise bir önceki yıldan daha iyi cevaplarını vermişlerdir.

**Tablo 18. Bir Önceki Yıla Kıyasla Bugünkü Ekonomik Durumunun Hizmet Sınıfı ile Dağılımı**

		Hizmet Sınıfı							Toplam
		Sağlık Hizmetleri Sınıfı	Genel İdare Hizmetleri Sınıfı	Eğitim-Öğretim Hizmetleri Sınıfı	Teknik Hizmetler Sınıfı	Yardımcı Hizmetler Sınıfı	Diğer		
Bir önceki yıla kıyasla bugünkü ekonomik	Bir önceki yıldan daha kötü	f	44	20	12	6	22	3	107
		%	47,8%	25,3%	22,6%	25,0%	50,0%	60,0%	36,0%
	Bir önceki yıla aynı	f	33	38	30	12	15	1	129
		%	35,9%	48,1%	56,6%	50,0%	34,1%	20,0%	43,4%
	Bir önceki yıldan daha iyi	f	15	21	11	6	7	1	61
		%	16,3%	26,6%	20,8%	25,0%	15,9%	20,0%	20,5%
Toplam		f	92	79	53	24	44	5	297
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bir önceki yıla kıyasla ekonomik durumu tanımlama tablosu ile hizmet sınıfı incelendiğinde, Yardımcı Hizmetler Sınıfı (%50) ve Sağlık Hizmetleri Sınıfı (%47,8) ekonomik durumlarını yüksek oranda bir önceki yıldan daha kötü olarak tanımlamışlardır. İki hizmet sınıfının da yarısının ekonomik durumlarını bir önceki yıla kıyasla daha kötü olduğunu belirtmeleri dikkat çekici bir husustur. Olası ücret düzenlemelerinin bu veriler dikkate alınarak yapılması, çalışanları ekonomik anlamda tatmin etme açısından önemli olacaktır.

### 1.6.9. Ekonomik Durum

Tablo 19. Ekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız?

	f	%
Çok kötü	7	2,4
Kötü	41	13,9
Orta	182	61,5
İyi	63	21,3
Çok İyi	3	1,0
Toplam	296	100,0
Cevap Vermeyen	4	1,3
Toplam	300	



Katılımcılara, “Ekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %62’si orta, %14’ü kötü, %2’si çok kötü olarak cevap verirken, sadece %21 iyi ve %1’i de çok iyi olarak cevap vermişlerdir.

### 1.6.10. Kazancı Harcama Durumu

Tablo 20. Aylık kazancınızın büyük kısmını ne için harcıyorsunuz?

	f	%
Kira	17	5,7
Ev giderleri	103	34,6
Banka kredisi	92	30,9
Kredi kartı ödemesi	54	18,1
Eğitim	22	7,4
Sağlık	1	,3
Sosyal faaliyetler	4	1,3
Diğer	5	1,7
Toplam	298	100,0
Cevap Vermeyen	2	,7
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	

Katılımcıların %34,6'sı aylık kazançlarını ev giderleri için, %30,9'u banka kredisi için harcadıklarını belirtirken, %18,1'i kredi kartı ödemesi, %7,4'si eğitim harcamaları, %5,7'si kira için harcadıklarını belirtmişlerdir. Sağlık, sosyal faaliyet ve eğitim harcamalarındaki oranların düşüklüğü dikkat çekicidir. Eğitim harcamaları oranı %7,4, sağlık harcamaları %0,3 ve Sosyal faaliyetlere harcama oranı da yalnızca %1,7 olarak hesaplanmıştır.

### 1.6.11. Ekonomik Sebepler Dolayısıyla Psikolojik Sorun Yaşama Durumu

Tablo 21. Şu ana kadar ekonomik durumunuz nedeniyle psikolojik sorunlar yaşadınız mı?

	f	%
Hayır	214	72,1
Evet	83	27,9
Toplam	297	100,0
Cevap Vermeyen	3	1
Toplam	300	

Araştırmaya katılanların %27,9'u, şu ana kadar ekonomik durumları nedeniyle psikolojik sorunlar yaşamaktadır.

### 1.6.12. Ekonomik Sebepler Dolayısıyla Aile İçinde Sorun Yaşama Durumu

Tablo 22. Şu ana kadar ekonomik sıkıntılar yüzünden aile içinde sorunlar yaşadınız mı?

	f	%
Hayır	189	63,9
Evet	107	36,1
Toplam	296	100,0
Cevap Vermeyen	4	1,3
Toplam	300	

Katılımcıların %36,1'i ekonomik sıkıntılar yüzünden aile içinde sorunlar yaşamışlardır. Bu değer oldukça yüksek bir orandır. Ekonomik yetersizliğin doğurmuş olduğu bir diğer önemli etkinin aile içinde huzursuzluk ve problem olduğu anlaşılmaktadır.

### 1.6.13. Birikim Yapabilme Durumu

Tablo 23. Geleceğiniz için birikim yapabiliyor musunuz?

	f	%
Hayır	239	80,7
Evet	57	19,3
Toplam	296	100,0
Cevap Vermeyen	4	1,3
Toplam	300	



Katılımcıların yalnızca %19,3'ü gelecek için birikim yapabildiklerini, %80,7'si ise birikim yapamadıklarını belirtmişlerdir.



#### 1.6.14. Özel Sağlık veya Hayat Sigortasına Sahip Olma Durumu

Tablo 24. Özel sağlık veya hayat sigortanız var mı?

	f	%
Yok	269	91,2
Var	26	8,8
Toplam	295	100,0
Cevap Vermeyen	5	1,7
Toplam	300	

Katılımcıların %91,2'si, özel sağlık veya hayat sigortalarının bulunmadığını belirtmişlerdir.

#### 1.6.15. Özel Okulda Okuyan Çocuk Durumu

Tablo 25. Özel okulda okuyan çocuğunuz var mı?

	f	%
Yok	287	96,3
Var	11	3,7
Toplam	298	100,0
Cevap Vermeyen	2	,7
Toplam	300	

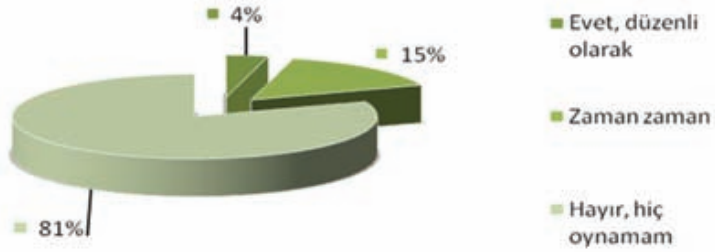
Katılımcıların %3,7'sinin çocuğu özel okulda okumaktayken, %96,3'ünün devlet okullarında okuduğu görülmektedir.

### 1.6.16. Şans Oyunları Oynama Durumu

Tablo 26. Maddi olarak daha iyi imkanlara sahip olmak için şans oyunları oynuyor musunuz?

	f	%
Evet, düzenli olarak	11	3,7
Zaman zaman	46	15,5
Hayır, hiç oynamam	239	80,7
Toplam	296	100,0
Cevap Vermeyen	4	1,3
Toplam	300	

#### Maddi olarak daha iyi imkanlara sahip olmak için şans oyunları oynar mısınız?



Katılımcıların %80,7'si, maddi olarak daha iyi imkanlara sahip olmak için şans oyunları oynamadığını, %15,5'i zaman zaman oynadığını, %3,7'si ise düzenli olarak oynadığını belirtmiştir.



## 1.7. Sağlık Özellikleri

### 1.7.1. Kronik Bir Hastalık Sahibi Olma Durumu

Tablo 27. Kronik bir hastalığınız var mı?

	f	%
Yok	237	79,0
Var	63	21,0
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>



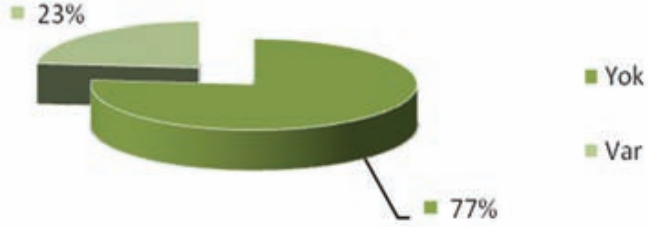
Katılımcıların %79'u kronik bir rahatsızlıklarının olmadığını belirtirken, %21'i kronik bir rahatsızlıklarının olduğunu belirtmişlerdir.

## 1.7.2. İlaç Kullanma Durumu

Tablo 28. Sürekli kullandığınız bir ya da birden fazla ilaç var mı?

	f	%
Yok	228	76,5
Var	70	23,5
Toplam	298	100,0
Cevap Vermeyen	2	,7
Toplam	300	

### Sürekli kullandığınız bir ya da birden fazla ilaç var mı?



Katılımcıların %23'si sürekli olarak kullandıkları bir veya birden fazla ilaç olduğunu belirtmişlerdir.

### 1.7.3. Sigara Kullanımı

Tablo 29. Sigara kullanıyor musunuz?

	f	%
Hayır	198	66,2
Evet	101	33,8
Toplam	299	100,0
Cevap Vermeyen	1	,3
Toplam	300	



Katılımcıların %34'ü sigara kullanmaktadır. Günlük sigara adeti ise  $12,43 \pm 8,80$  olarak hesaplanmıştır.

#### 1.7.4. Antidepresan Özellikli İlaç Kullanımı

Tablo 30. Antidepresan özellikli ilaç kullanıyor musunuz?

	f	%
Hayır	277	93,9
Evet	18	6,1
Toplam	295	100,0
Cevap Vermeyen	5	1,7
Toplam	300	



Katılımcıların %6'sı antidepresan özellikli ilaç kullanmaktadır.

### 1.7.5. Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Durumu

Tablo 31. Mesleğinizden dolayı psikolojik sorunlar yaşıyor musunuz?

	f	%
Hayır	208	69,3
Evet	92	30,7
Toplam	300	100,0



Katılımcıların %31'i, mesleklerinden dolayı psikolojik sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu veriden, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının mesleklerinin yıpratıcı olduğunu ve zor şartlar altında görevlerini yerine getirdiklerini bir kez daha görmekteyiz.

### 1.7.6. Hizmet Sınıfı ve Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Dağılımı

Tablo 32. Hizmet Sınıfı ve Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama

		Hizmet Sınıfı							Toplam
		Sağlık Hizmetleri Sınıfı	Genel İdare Hizmetleri Sınıfı	Eğitim-Öğretim Hizmetleri Sınıfı	Teknik Hizmetler Sınıfı	Yardımcı Hizmetler Sınıfı	Diğer		
Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama	Hayır	f	61	55	39	17	31	5	69,3%
		%	65,6%	69,6%	72,2%	70,8%	68,9%	100,0%	
	Evet	f	32	24	15	7	14	0	92
		%	34,4%	30,4%	27,8%	29,2%	31,1%	,0%	30,7%
Toplam		f	93	79	54	24	45	5	300
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

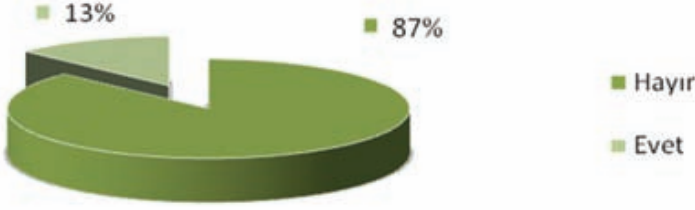
Meslekten dolayı psikolojik sorun yaşama durumu ile Hizmet Sınıfı Dağılım Tablosu incelendiğinde, en yüksek psikolojik sorun yaşana grubun %34,4 ile Sağlık Hizmetleri Sınıfı olduğunu, bunu takip eden grubun ise %31,1 ile Yardımcı Hizmetler Sınıfı olduğunu görmekteyiz.

### 1.7.7. Spor Yapma Durumu

Tablo 33. Düzeni olarak spor yapıyor musunuz?

	f	%
Hayır	261	87,3
Evet	38	12,7
Toplam	299	100,0
Cevap Vermeyen	1	,3
Toplam	300	

## Düzenli olarak spor yapıyor musunuz?

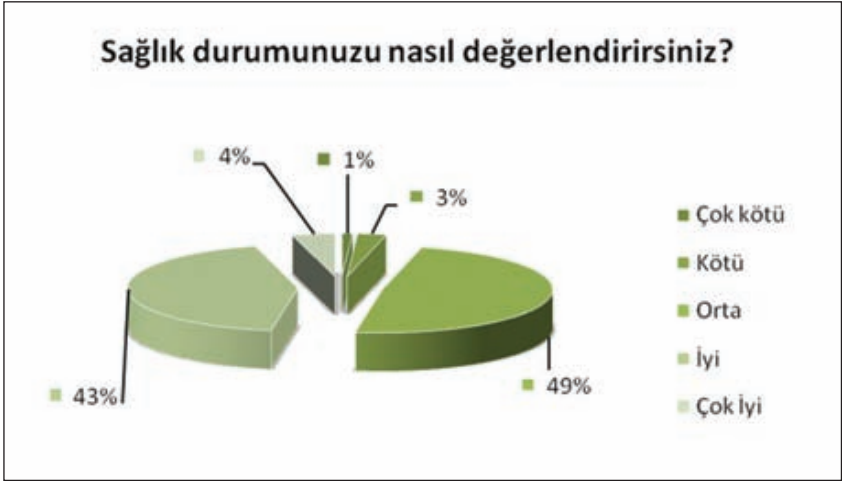


Düzeni yapılan sporun yaşam kalitesini yükselttiği bilinen bir gerçektir. Ancak, araştırma sonuçlarından da görüldüğü gibi katılımcıların %87'si düzenli olarak spor yapmadıklarını belirtmişlerdir.

### 1.7.8. Sağlık Durumu

Tablo 34. Sağlık durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

	f	%
Çok kötü	3	1,0
Kötü	8	2,7
Orta	145	48,8
İyi	129	43,4
Çok İyi	12	4,0
Toplam	297	100,0
Cevap Vermeyen	3	1,0
Toplam	300	



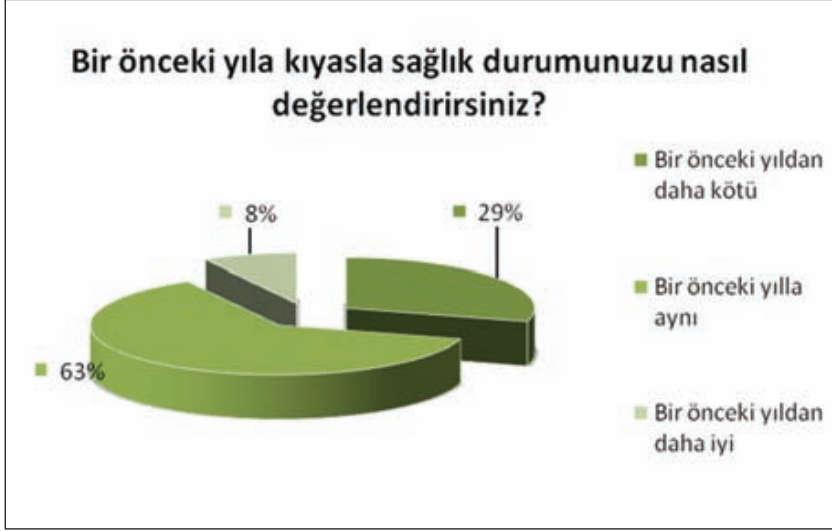
Katılımcıların %49'u sağlık durumlarını orta, %43'ü ise iyi olarak belirtmişlerdir.

### 1.7.9. Bir Önceki Yıla Kıyasla Bu Yılkı Sağlık Durumu

**Tablo 35. Bir önceki yıla kıyasla sağlık durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?**

	f	%
Bir önceki yıldan daha kötü	88	29,4
Bir önceki yıllla aynı	187	62,5
Bir önceki yıldan daha iyi	24	8,0
<b>Toplam</b>	<b>299</b>	<b>100,0</b>
Cevap Vermeyen	1	,3
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	





Katılımcıların sadece %8'i sağlık durumlarını bir önceki yıldan iyi olarak belirtmişler; buna karşın, %29'u bir önceki yıldan kötü ve %63'ü ise bir önceki yıllla aynı olarak belirtmişlerdir.

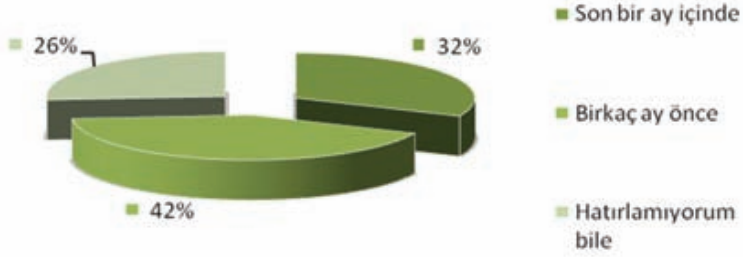
## 1.8. Sosyal Özellikler

### 1.8.1. Giyim/Kişisel Bakım Alışverişi Durumu

Tablo 36. Kendiniz için en son ne zaman giyim veya kişisel bakım alışverişi yaptınız?

	f	%
Son bir ay içinde	94	31,6
Birkaç ay önce	125	42,1
Hatırlamıyorum bile	78	26,3
Toplam	297	100,0
Cevap vermeyen	3	1
Toplam	300	

### Kendiniz için en son ne zaman giyim veya kişisel bakım alışverişi yaptınız?



Katılımcılara, en son ne zaman kişisel giyim/bakım alışverişinde buldukları sorulmuştur. Katılımcıların %26,3'ü hatırlamıyorum bile, %42,1'i birkaç ay önce ve %31,6'sı son bir ay içinde kendilerine kişisel giyim/bakım alışverişi yaptıklarını belirtmişlerdir. Bireyin kendisine gösterdiği özenin, yaşam kalitesini ve genel hayattan memnuniyeti artırdığı bilinmektedir. Kişisel bakım bir anlamda, kişinin özgüvenini tazeler ve bu da kişiye ve bulunduğu topluma pozitif bir etki getirir. Ancak, araştırma sonuçlarında da görüldüğü gibi katılımcılar kişisel bakımlarına çeşitli nedenlerden ötürü yeterince ilgilenememektedir. Bunun, yaşam kalitesine ve hayat memnuniyetine olan etkisine, ileriki bölümlerde değinilmiştir.

### 1.8.2. Günlük Kişisel Bakıma Verilen Önem

**Tablo 37. Genel olarak günlük kişisel bakımınıza yeterince önem verdiğinizizi düşünüyor musunuz?**

	f	%
Hayır, düşünmüyorum	179	60,3
Evet, düşünüyorum	118	39,7
<b>Toplam</b>	<b>297</b>	<b>100,0</b>
Cevap vermeyen	3	1
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	

Katılımcıların %60,3'ü genel olarak günlük kişisel bakımlarına önem vermediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç yaşam kalitesini ve hayat memnuniyetini etkileyen yüksek bir orandır.

### 1.8.3. Aile ile Vakit Geçirebilme Durumu

**Tablo 38. Ailenizle yeterince vakit geçirebildiğinizi düşünüyor musunuz?**

	f	%
Hayır, düşünmüyorum	174	60,4
Evet, düşünüyorum	114	39,6
<b>Toplam</b>	<b>288</b>	<b>100,0</b>
Cevap vermeyen	12	4
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	

Katılımcıların %60,4'ü, ailesiyle yeterince vakit geçiremediklerini düşünmektedirler. Aile ile geçirilen zaman, kuşkusuz kişinin ihtiyaç duyduğu en başta gelen gereksinimlerinden biridir. Aile ile yeterince vakit geçirememenin sebep olduğu olumsuz sonuçlar, ileriki bölümlerde verilmiştir.

#### 1.8.4. Sosyal Aktivite Düzeyleri

Sosyal aktivite düzeyleri ve oranları aşağıdaki gibidir. Tablolar genel olarak incelendiğinde, aktivite düzeylerinin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Katılımcıların arkadaşlarla bir araya gelme ve akraba ziyaretlerinde bulunma sıklığının, diğer aktivitelere göre biraz daha fazla olduğunu görüyoruz. Tiyatroya, sinemaya ya da konsere gitme sıklıkları ise çok düşüktür. Bu aktivitelerin oranlarının düşük olmasının sebebi kişisel, ekonomik, bölgesel olabilir.

Tablo 39. Sinemaya gitme

	f	%
Hiçbir zaman	113	39,5
Nadiren	113	39,5
Bazen	53	18,5
Çoğu Zaman	6	2,1
Her zaman	1	,3
Toplam	286	100,0
Cevap vermeyen	14	4,7
Toplam	300	



Tablo 40. Tiyatroya gitme

	f	%
Hiçbir zaman	190	67,4
Nadiren	72	25,5
Bazen	18	6,4
Çoğu Zaman	1	,4
Her zaman	1	,4
Toplam	282	100,0
Cevap vermeyen	18	6,0
Toplam	300	

Tablo 41. KONSERE gitme

	f	%
Hiçbir zaman	178	62,9
Nadiren	79	27,9
Bazen	22	7,8
Çoğu Zaman	2	,7
Her zaman	2	,7
Toplam	283	100,0
Cevap vermeyen	17	5,7
Toplam	300	

Tablo 42. Akşam yemeğini dışarıda yeme

	f	%
Hiçbir zaman	96	33,7
Nadiren	84	29,5
Bazen	85	29,8
Çoğu Zaman	18	6,3
Her zaman	2	,7
Toplam	285	100,0
Cevap vermeyen	15	5,0
Toplam	300	

Tablo 43. Arkadaşlarla bir araya gelme

	f	%
Hiçbir zaman	34	11,8
Nadiren	76	26,3
Bazen	114	39,4
Çoğu Zaman	50	17,3
Her zaman	15	5,2
Toplam	289	100,0
Cevap vermeyen	11	3,7
Toplam	300	



Tablo 44. Günübirlik veya kısa süreli tatillere çıkma

	f	%
Hiçbir zaman	105	36,6
Nadiren	116	40,4
Bazen	48	16,7
Çoğu Zaman	16	5,6
Her zaman	2	,7
Toplam	287	100,0
Cevap vermeyen	13	4,3
Toplam	300	

Tablo 45. Akraba ziyaretlerinde bulunma

	f	%
Hiçbir zaman	25	8,7
Nadiren	58	20,1
Bazen	119	41,3
Çoğu Zaman	64	22,2
Her zaman	22	7,6
Toplam	288	100,0
Cevap vermeyen	12	4,0
Toplam	300	

### 1.8.5. Kitap Okuma Alışkanlığı

Tablo 46. Son bir yıl içersinden kaç kitap okudunuz?

	f	%
Hiç	78	26,3
1-5	148	49,8
6-10	51	17,2
10'dan fazla	20	6,7
Toplam	297	100,0
Cevap vermeyen	3	1,0
Toplam	300	

Katılımcıların kitap okuma alışkanlığıyla ilgili tablo yukarıdaki gibidir. Katılımcıların %26,3'ü son bir yılda hiç kitap okumadıklarını belirtirken, %49,8'i 1-5 adet, %17,2'si 6-10 adet ve yalnızca %6,7'si 10'dan fazla kitap okuduğunu belirtmişlerdir.

### 1.8.6. Televizyon İzleme Alışkanlığı

Tablo 47. Günde ortalama kaç saat televizyon izlersiniz?

	f	%
İzlemem	25	8,4
1-2 saat	197	66,1
3-5 saat	70	23,5
5 saatten fazla	6	2,0
Toplam	298	100,0
Cevap vermeyen	2	,7
Toplam	300	





Katılımcıların televizyon izleme alışkanlığı tablodaki gibidir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun düzenli televizyon izleme alışkanlığı olduğunu tablodan görebiliriz. Katılımcıların %66,1'i günde 1-2 saat televizyon izlediklerini belirtirken, %23,5'i 3-5 saat, %2'si 5 saatten fazla televizyon izlediklerini belirtmişlerdir. Televizyon izlemeyenlerin oranı ise %8,4'tür.

### 1.8.7. En Çok İzlenen Televizyon Programları

**Tablo 48. Ağırlıklı olarak en çok hangi televizyon programını izlersiniz?**

	f	%
Film/dizi	77	28,2
Haber/Tartışma	138	50,5
Magazin	4	1,5
Spor	25	9,2
Belgesel	20	7,3
Diğer	9	3,3
Toplam	273	100,0
Cevap vermeyen	27	9,0
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	

İzlenen televizyon programlarının başında %50,5 ile haber/ tartışma programlarının geldiğini, bunu %28,2 ile film/dizi türlerinin takip ettiğini görmekteyiz. En çok spor ağırlıklı program seyredenlerin oranı %9,2 iken, belgesel izleyicilerinin oranı %7,3 olarak hesaplanmıştır. Magazin izleyenlerin oranı %1,5'de kalmaktadır. %3,3'lük diğer diyen kesimi ise çocuklarından dolayı çizgi film izlediğini belirtenler ile müzik programlarını dinleyenler oluşturmaktadır.

### 1.8.8. Tatil Amaçlı Şehir Dışına Çıkma Durumu

Tablo 49. Son bir yıl içerisinde  
tatil amaçlı şehir dışına çıktınız mı?

	f	%
Hayır	182	62,3
Evet	110	37,7
Toplam	292	100,0
Cevap vermeyen	8	2,7
Toplam	300	



Katılımcıların %62'si, son bir yıl içerisinde tatil amaçlı şehir dışına çıkmamış olduklarını belirtmişlerdir. Bu veri bize, çalışanların büyük kısmının dinlenme ve tatil ihtiyaçlarını karşılamadıklarını göstermektedir.

### 1.8.9. Tatil Amaçlı Ülke Dışına Çıkma Durumu

Tablo 50. Son bir yıl içerisinde tatil amaçlı yurt dışına çıktınız mı?

	f	%
Hayır	284	96,9
Evet	9	3,1
Toplam	293	100,0
Cevap vermeyen	7	2,3
Toplam	300	



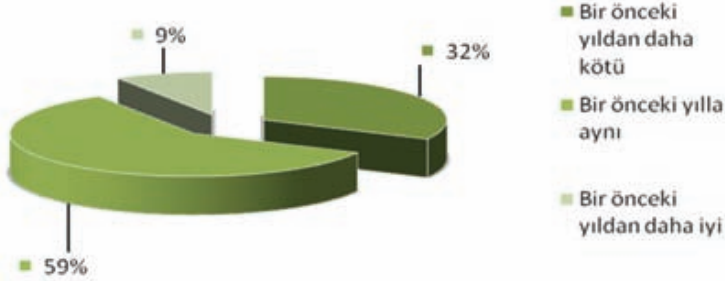
Katılımcıların yalnızca %3'ü, son bir yıl içinde tatil amaçlı ülke dışına çıktıklarını belirtmişlerdir.

### 1.8.10. Bir Önceki Yıla Göre Sosyal Aktivite Düzeyi

Tablo 51. Bir önceki yıla göre sosyal aktivite düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz?

	f	%
Bir önceki yıldan daha kötü	94	32,4
Bir önceki yıllla aynı	171	59,0
Bir önceki yıldan daha iyi	25	8,6
Toplam	290	100,0
Cevap vermeyen	10	3,3
Toplam	300	

#### Bir önceki yıla göre sosyal aktivite düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz?



Katılımcılara, “Bir önceki yıla kıyasla sosyal aktivite düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %59’u sosyal aktivite düzeylerini bir önceki yıllla aynı olarak tanımlamışlardır. %32’si ise bir önceki yıldan daha kötü olarak tanımlamıştır. Bir önceki yıldan daha iyi diyenlerin oranı ise %9’da kalmaktadır. Bu veriler bize katılımcıların sosyal aktivite düzeylerinde düşüş olduğunu göstermektedir.

## 1.9.Memnuniyet

### 1.9.1. Hayattan Memnuniyet

Hayattan memnuniyeti etkileyen birçok etmen vardır. Bunlar arasında sağlık, ekonomik özellikler, çalışma koşulları, kişinin sosyal ve bireysel yaşamı, ailevi özellikler sayılabilir. Hayat memnuniyetini etkileyen tüm bu faktörlerin, hayat memnuniyeti ile ayrıntılı analizi ilerleyen bölümlerde verilmiştir.

**Tablo 52. Genel olarak hayatınızdan memnun musunuz?**

	f	%
Hiç memnun değilim	10	3,4
Memnun değilim	27	9,1
Kısmen memnunum	104	34,9
Memnunum	144	48,3
Çok memnunum	13	4,4
Toplam	298	100,0
Cevap vermeyen	2	,7
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	

Katılımcıların genel olarak hayatlarından memnun olup olmadıkları sorusu incelendiğinde, sonuçlar tablodaki gibidir. Hiç memnun değilim ve memnun değilim seçeneklerini birlikte aldığımızda, %11,5 oranında katılımcıların hayatlarından memnun olmadıklarını görüyoruz. Kısmen memnunum diyenlerin oranı %34,9 iken, memnun olanların oranı ise toplamda %52,7 olarak hesaplanmaktadır. Hedefin hayattan oldukça memnun olmak olduğu düşünüldüğünde, yarı yarıya olarak gözüken Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanları memnuniyet düzeyleri tatmin edici değildir. Bu oranın yükseltilmesi için kurum içi ve kurum dışı çalışmalar yapılması gerekmektedir.

### 1.9.2. Yaşam Kalitesinden Memnuniyet

İstenilen ölçüde iyi nitelikte hizmet sunmak, hizmeti sunan kişilerle yakından ilişkidir. Yaşam kalitesinin, çalışma şartları ve yaşam koşullarıyla doğrudan ilgili olduğu göz önüne alındığında, çalışanların yaşam kalitesini ölçmeye yönelik son yıllarda artan çalışmalar yapılmıştır ve yapılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün de hedefleri arasında yer alan ve başlıca duyarlılık noktası yaşam koşullarını iyileştirmek olan çeşitli politikalar, günümüzde gelişmiş ülkeler tarafından uygulanmaktadır.

**Tablo 53. Yaşam kalitenizden memnun musunuz?**

	f	%
<b>Hiç memnun değilim</b>	28	9,4
<b>Memnun değilim</b>	44	14,8
<b>Kısmen memnunum</b>	114	38,4
<b>Memnunum</b>	100	33,7
<b>Çok memnunum</b>	11	3,7
<b>Toplam</b>	297	100,0
<b>Cevap vermeyen</b>	3	1,0
<b>Toplam</b>	300	

Katılımcıların, “Yaşam kalitenizden memnun musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar tablodaki gibidir. Toplamda, yaşam kalitesinden memnun olmayanların oranı toplamda %24,2, kısmen memnun olanların oranı %38,4 ve memnun olanların oranı ise %37,4 olarak bulunmuştur. Bu veriler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının yaşam kalitesi düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Hizmetlerin etkin yürütümü, çağdaş ve uygun düzenlemeler, eğitim ve yasal alanlarda değişiklikler gibi yapısal çalışmalarla birlikte birey boyutunda da çeşitli düzenlemeler ile sağlanabilir.



### 1.9.3. Çalışma Koşulları Memnuniyeti

Günümüz koşullarında çalışma hayatı, özellikle sağlık ve sosyal hizmet çalışanları açısından yoğun stres içeren, hizmet verme gücünü bulunan ve kişilerin yoğun kaygılar yaşadıkları bir alandır. Bu nedenle, günlük çalışmalarında stresle karşı karşıya olmaları nedeni ile diğer iş ortamlarından farklılık göstermektedir ve farklı ele alınmalıdır.

**Tablo 54. Çalışma koşullarınızdan memnun musunuz?**

	f	%
Hiç memnun değilim	34	11,4
Memnun değilim	54	18,1
Kısmen memnunum	116	38,9
Memnunum	84	28,2
Çok memnunum	10	3,4
Toplam	298	100,0
Cevap vermeyen	2	,7
<b>Toplam</b>	<b>300</b>	

Katılımcılar, “Çalışma koşullarınızdan memnun musunuz?” sorusunu tablodaki gibi cevaplamışlardır. Memnun olmayanların oranı toplamda %29,5, kısmen memnun olanların oranı %38,9 ve memnun olanların oranı ise %31,6 olarak gözükmektedir.

#### 1.9.4. Mesleğe Bakış

Tablo 55. Mesleğinizin sosyal anlamda diğer mesleklerde çalışanlara göre toplumda size pozitif bir ayrıcalık getirdiğini düşünüyor musunuz?

	f	%
Hayır	214	72,3
Evet	82	27,7
Toplam	296	100,0
Cevap vermeyen	4	1,3
Toplam	300	



Katılımcılara, mesleklerinin kendilerine diğer meslek çalışanlarına kıyasla toplumda bir pozitif ayrıcalık tanıyıp tanımadığı sorulmuştur. %72,3 oranında katılımcılar mesleklerinin kendilerine toplumda pozitif bir ayrıcalık tanımadığını belirtmişken, %27,7'si pozitif bir ayrıcalığı olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.



### 1.9.5. Bir Önceki Yıla Göre Çalışma Koşulları Değerlendirmesi

Tablo 56. Çalışma koşullarınızı bir önceki yıla göre nasıl değerlendirirsiniz?

	f	%
Bir önceki yıldan daha kötü	81	27,3
Bir önceki yıla aynı	162	54,5
Bir önceki yıldan daha iyi	54	18,2
Toplam	297	100,0
Cevap vermeyen	3	1,0
Toplam	300	



Katılımcılardan, çalışma koşullarını bir önceki yıla göre kıyaslamaları istenmiştir. Elde edilen sonuçlar tablodaki gibidir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%54,5) çalışma koşullarının bir önceki yıla göre aynı olduğunu, %18,2'si bir önceki yıldan daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Çalışma koşullarının bir önceki yıldan daha kötü olduğunu belirten katılımcıların oranı ise %27,3'tür. Çalışma koşullarında olagelen iyileşmenin oranının düşüklüğü dikkate alınacak olursa, bu durumla ilgili yetkililerin çeşitli çalışmalar yapması gerekmektedir.

## 1.10. Çapraz Karşılaştırmalar

### 1.10.1. Ekonomik Durumun Hizmet Sınıfı İle İlişkisi

Tablo 57. Ekonomik Durum ve Hizmet Sınıfı

		Ekonomik durumunuzu nasıl tanımlıyorsunuz?						
		Çok kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Toplam	
Sağlık Hizmetleri Sınıfı	f	1	12	62	15	2	92	
	%	1,1%	13,0%	67,4%	16,3%	2,2%	100,0%	
Genel İdare Hizmetleri Sınıfı	f	2	9	46	21	1	79	
	%	2,5%	11,4%	58,2%	26,6%	1,3%	100,0%	
Hizmet Sınıfı	Eğitim-Öğretim Hizmetleri Sınıfı	f	0	5	27	20	0	52
		%	,0%	9,6%	51,9%	38,5%	,0%	100,0%
Hizmet Sınıfı	Teknik Hizmetler Sınıfı	f	0	5	16	3	0	24
		%	,0%	20,8%	66,7%	12,5%	,0%	100,0%
Hizmet Sınıfı	Yardımcı Hizmetler Sınıfı	f	4	9	29	2	0	44
		%	9,1%	20,5%	65,9%	4,5%	,0%	100,0%
Hizmet Sınıfı	Diğer	f	0	1	2	2	0	5
		%	,0%	20,0%	40,0%	40,0%	,0%	100,0%
Toplam	f	7	41	182	63	3	296	
	%	2,4%	13,9%	61,5%	21,3%	1,0%	100,0%	

$$\chi^2=35,804, \quad df=20, \quad p=0,016$$

Hizmet sınıfı ve ekonomik durum dağılımları tablodaki gibidir. Ekonomik durum hizmet sınıfına göre ( $p<0,05$ ) farklılık göstermektedir. Genel olarak tablo incelendiğinde, tüm hizmet sınıfları ekonomik durumlarını yoğunluklu orta olarak değerlendirmişlerdir. Ancak, genel idare hizmetleri ve eğitim-öğretim hizmetleri sınıfları ekonomik durumlarını, diğer hizmet sınıflarından daha yüksek oranda iyi olarak tanımlamışlardır.

### 1.10.2. Ekonomik Durum ile Hayattan Memnuniyet İlişkisi

Tablo 58. Ekonomik Durum ve Hayattan Memnuniyet

		Ekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız?						
		Çok kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Toplam	
Hayattan memnuniyet	Hiç memnun değilim	f	2	6	2	0	0	10
		%	20,0%	60,0%	20,0%	,0%	,0%	100,0%
	Memnun değilim	f	2	9	14	2	0	27
		%	7,4%	33,3%	51,9%	7,4%	,0%	100,0%
	Kısmen memnunuzum	f	2	19	73	7	1	102
		%	2,0%	18,6%	71,6%	6,9%	1,0%	100,0%
	Memnunuzum	f	1	5	86	48	2	142
		%	,7%	3,5%	60,6%	33,8%	1,4%	100,0%
	Çok memnunuzum	f	0	0	7	6	0	13
		%	,0%	,0%	53,8%	46,2%	,0%	100,0%
Toplam	f	7	39	182	63	3	294	
	%	2,4%	13,3%	61,9%	21,4%	1,0%	100,0%	

$$\chi^2=91,016, \quad df=16, \quad p=0,000$$

Tabloda, ekonomik durum ve hayattan memnuniyet ilişkisi incelenmiştir. Ekonomik durumun kötülüğü, hayat memnuniyetini düşürmektedir. ( $p<0,05$ ) Ekonomik durum iyileştikçe, hayattan memnuniyet düzeyi artmakta; ekonomik durum kötüleştikçe, hayattan memnuniyet azalmaktadır.

### 1.10.3. Ekonomik Durum ile Yaşam Kalitesi ilişkisi

Tablo 59. Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi

		Ekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız?						
		Çok kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Toplam	
Yaşam kalitesi	Hiç memnun değilim	f	3	10	13	1	0	27
		%	11,1%	37,0%	48,1%	3,7%	,0%	100,0%
	Memnun değilim	f	3	17	22	2	0	44
		%	6,8%	38,6%	50,0%	4,5%	,0%	100,0%
	Kısmen memnunuz	f	0	11	86	15	1	113
		%	,0%	9,7%	76,1%	13,3%	,9%	100,0%
	Memnunuz	f	0	1	56	41	0	98
		%	,0%	1,0%	57,1%	41,8%	,0%	100,0%
	Çok memnunuz	f	0	0	5	4	2	11
		%	,0%	,0%	45,5%	36,4%	18,2%	100,0%
Toplam	f	6	39	182	63	3	293	
	%	2,0%	13,3%	62,1%	21,5%	1,0%	100,0%	

$$\chi^2=139,664, \text{ df}=16, \text{ p}=0,000$$

Yaşam kalitesinden memnuniyet ve ekonomik durum dağılımları tabloda verilmiştir. Ekonomik durumun kötülüğü, yaşam kalitesini düşürmektedir. ( $p<0,05$ ) Ekonomik durum iyileştikçe, yaşam kalitesi artmakta; ekonomik durum kötüleştikçe, yaşam kalitesi kötüleşmektedir.

#### 1.10.4. Ekonomik Durum ile Çalışma Koşullarından Memnuniyet ilişkisi

Tablo 60. Ekonomik Durum ve Çalışma Koşullarından Memnuniyet

		Ekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız?						
		Çok kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Toplam	
Çalışma koşulları	Hiç memnun değilim	f	2	9	20	3	0	34
		%	5,9%	26,5%	58,8%	8,8%	,0%	100,0%
	Memnun değilim	f	3	14	28	8	0	53
		%	5,7%	26,4%	52,8%	15,1%	,0%	100,0%
	Kısmen memnunuz	f	0	13	83	17	2	115
		%	,0%	11,3%	72,2%	14,8%	1,7%	100,0%
	Memnunuz	f	1	3	48	30	0	82
		%	1,2%	3,7%	58,5%	36,6%	,0%	100,0%
	Çok memnunuz	f	1	0	3	5	1	10
		%	10,0%	,0%	30,0%	50,0%	10,0%	100,0%
Toplam	f	7	39	182	63	3	294	
	%	2,4%	13,3%	61,9%	21,4%	1,0%	100,0%	

$$\chi^2=61,732, \quad df=16, \quad p=0,000$$

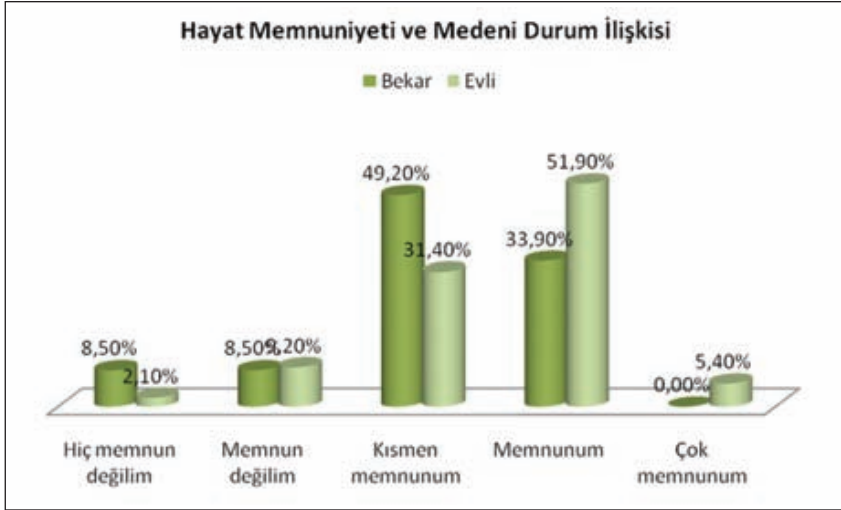
Çalışma koşullarından memnuniyet ve ekonomik durum dağılımları tabloda verilmiştir. Ekonomik durumun kötülüğü, çalışma koşullarından memnuniyeti de düşürmektedir. ( $p<0,05$ ) Ekonomik durum iyileştikçe, çalışma koşullarından memnuniyet artmakta; ekonomik durum kötüleştikçe, çalışma koşullarından memnuniyet de kötüleşmektedir.

### 1.10.5. Hayattan Memnuniyet ile Medeni Durum İlişkisi

Tablo 61. Hayat Memnuniyeti ve Medeni Durum İlişkisi

		Hayattan memnuniyet					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Medeni Durum	Bekar	f	5	5	29	20	0	59
		%	8,5%	8,5%	49,2%	33,9%	,0%	100,0%
Medeni Durum	Evli	f	5	22	75	124	13	239
		%	2,1%	9,2%	31,4%	51,9%	5,4%	100,0%
Toplam		f	10	27	104	144	13	298
		%	3,4%	9,1%	34,9%	48,3%	4,4%	100,0%

$$\chi^2=16,431, \text{ df}=4, \text{ p}=0,002$$



Hayat memnuniyeti ve medeni durum dağılımları tablodaki gibidir. Medeni durum ( $p < 0,05$ ), hayat memnuniyetini etkilemektedir. Tablo incelendiğinde, evli katılımcıların memnuniyet oranları toplamda %57,3 iken; bu oran bekar katılımcılarda %33,9'da kalmıştır.

### 1.10.6. Hayat Memnuniyeti ile Bakıma Muhtaç Kişi İlişkisi

Tablo 62. Hayat Memnuniyeti ve Bakıma Muhtaç Kişi

		Hayattan memnuniyet					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Bakıma Muhtaç Kişi	Yok	f	6	26	95	140	13	280
		%	2,1%	9,3%	33,9%	50,0%	4,6%	100,0%
Var		f	4	1	8	4	0	17
		%	23,5%	5,9%	47,1%	23,5%	,0%	100,0%
Toplam		f	10	27	103	144	13	297
		%	3,4%	9,1%	34,7%	48,5%	4,4%	100,0%

$$\chi^2=25,878, \text{ df}=4, \text{ p}=0,000$$

Hayattan memnuniyet ve bakmakla yükümlü olunan özürli birey varlığı dağılımları tablodaki gibidir. Bakıma muhtaç kişi varlığı ( $p<0,05$ ), hayattan memnuniyeti etkilemektedir. Tablo incelendiğinde evlerinde bakmakla yükümlü oldukları kişiler olan katılımcıların hayat memnuniyeti oranı (%23,5), olmayanlara oranla (%54,6) anlamlı oranda düşüktür.

### 1.10.7. Hayat Memnuniyeti ile Şans Oyunları Oynama Durumu İlişkisi

Tablo 63. Hayat Memnuniyeti ve Şans Oyunları Oynama Durumu

		Hayattan memnuniyet					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Şans oyunları oynama durumu	Evet, düzenli olarak	f	1	3	5	2	0	11
		%	9,1%	27,3%	45,5%	18,2%	,0%	100,0%
Zaman zaman		f	3	9	18	16	0	46
		%	6,5%	19,6%	39,1%	34,8%	,0%	100,0%
Hayır, hiç oynamam		f	6	15	80	125	11	237
		%	2,5%	6,3%	33,8%	52,7%	4,6%	100,0%
Toplam		f	10	27	103	143	11	294
		%	3,4%	9,2%	35,0%	48,6%	3,7%	100,0%

$$\chi^2=22,363, \text{ df}=8, \text{ p}=0,004$$



Hayattan memnuniyet ve şans oyunları oynama alışkanlığı, araştırmada incelenen bir diğer konudur. Şans oyunları oynama sıklığı ile hayattan memnuniyet arasında ( $p < 0,05$ ) istatistiksel bir ilişki vardır. Tabloyu incelediğimizde, şans oyunları oynama sıklığı arttıkça hayattan memnuniyet oranının azaldığını görüyoruz. Hiç şans oyunu oynamayan grubun hayattan memnuniyet oranları %57,3 iken, bu oran zaman zaman oynayanlarda %34,8'e ve düzenli olarak oynayanlar da ise %18,2'ye kadar düşmektedir. Bu verilerden yola çıkarak, şans oyunlarının, bireyin hayat şartlarını ve memnuniyetlerini yükseltmek ve ekonomik durumlarını iyileştirmek için başvurdukları bir yöntem olduğu söylenebilir. Yine ekonomik açıdan tatmin olmanın hayattan memnuniyeti etkilediği, bu karşılaştırmada da karşımıza çıkmaktadır.

#### 1.10.8. Hayat Memnuniyeti ile Yaşam Kalitesi İlişkisi

Tablo 64. Hayat Memnuniyeti ve Yaşam Kalitesi

		Hayattan memnuniyet					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Yaşam kalitesi	Hiç memnun değilim	f	8	5	14	1	0	28
		%	28,6%	17,9%	50,0%	3,6%	,0%	100,0%
	Memnun değilim	f	2	19	16	7	0	44
		%	4,5%	43,2%	36,4%	15,9%	,0%	100,0%
	Kısmen memnunum	f	0	3	67	44	0	114
		%	,0%	2,6%	58,8%	38,6%	,0%	100,0%
Memnunum	f	0	0	5	89	6	100	
	%	,0%	,0%	5,0%	89,0%	6,0%	100,0%	
Çok memnunum	f	0	0	1	3	7	11	
	%	,0%	,0%	9,1%	27,3%	63,6%	100,0%	
Toplam	f	10	27	103	144	13	297	
	%	3,4%	9,1%	34,7%	48,5%	4,4%	100,0%	

$$\chi^2=338,463, \quad df=16, \quad p=0,000, \quad r=72,3$$

Yaşam kalitesi memnuniyeti ve hayat memnuniyeti birlikte incelendiğinde, yaşam kalitesinin artmasıyla birlikte, yaşam memnuniyetinin de arttığını görmekteyiz. Yaşam kalitesi ve yaşam memnuniyeti arasında, aynı yönde –arttıkça artan- %72,3 oranında bir ilişki vardır.



## 1.10.9. Hayat Memnuniyeti ile Çalışma Koşulları Memnuniyeti İlişkisi

Tablo 65. Hayat Memnuniyeti ve Çalışma Koşulları Memnuniyeti

		Hayattan memnuniyet					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Çalışma Koşulları	Hiç memnun değilim	f	9	7	12	5	1	34
		%	26,5%	20,6%	35,3%	14,7%	2,9%	100,0%
	Memnun değilim	f	1	12	21	20	0	54
		%	1,9%	22,2%	38,9%	37,0%	,0%	100,0%
	Kısmen memnunum	f	0	6	55	53	1	115
		%	,0%	5,2%	47,8%	46,1%	,9%	100,0%
	Memnunum	f	0	2	14	62	6	84
		%	,0%	2,4%	16,7%	73,8%	7,1%	100,0%
	Çok memnunum	f	0	0	2	3	5	10
		%	,0%	,0%	20,0%	30,0%	50,0%	100,0%
Toplam	f	10	27	104	143	13	297	
	%	3,4%	9,1%	35,0%	48,1%	4,4%	100,0%	

$$\chi^2=174,135, \quad df=16, \quad p=0,000, \quad r=52,6$$

Çalışma koşulları ve hayat memnuniyeti birlikte incelendiğinde ( $p<0,05$ ), çalışma koşullarının hayattan memnuniyeti etkilediğini görüyoruz. Çalışma koşulları düzeldikçe, yaşam memnuniyeti de artmaktadır. Çalışma koşulları ile yaşam memnuniyeti arasında, yine aynı yönde –artıkça artan- %52,6’lık bir ilişki söz konusudur.

### 1.10.10. Hayat Memnuniyeti ile Sosyal Aktivite Düzeyi İlişkisi

Tablo 66. Hayat Memnuniyeti ve Sosyal Aktivite Düzeyi

		Hayattan memnuniyet					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Sosyal aktivite düzeyi	Bir önceki yıldan daha kötü	f	6	15	39	32	2	94
		%	6,4%	16,0%	41,5%	34,0%	2,1%	100,0%
	Bir önceki yıllla aynı	f	4	11	55	93	8	171
		%	2,3%	6,4%	32,2%	54,4%	4,7%	100,0%
	Bir önceki yıldan daha iyi	f	0	1	8	13	3	25
		%	,0%	4,0%	32,0%	52,0%	12,0%	100,0%
Toplam		f	10	27	102	138	13	290
		%	3,4%	9,3%	35,2%	47,6%	4,5%	100,0%

$$\chi^2=21,853, \text{ df}=8, \text{ p}=0,005$$

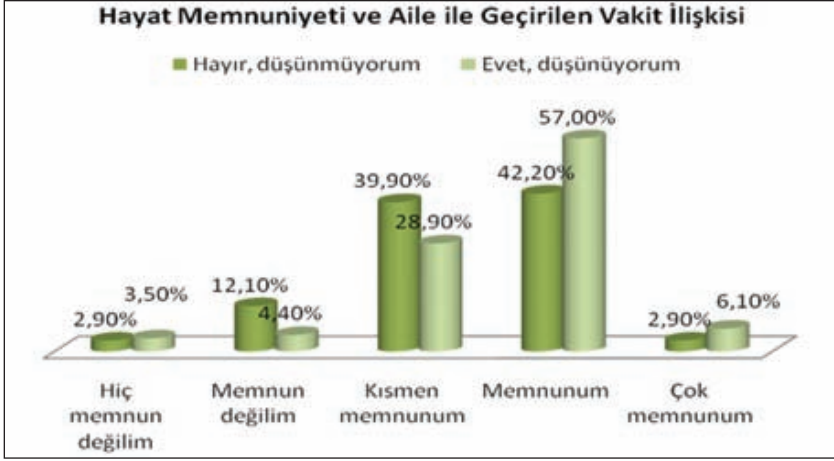
Sosyal aktivite düzeyi ve hayat memnuniyeti birlikte incelendiğinde, sosyal aktivite düzeyinin hayat memnuniyetini ( $p<0,05$ ) etkileyen faktörlerden biri olduğunu görüyoruz. Sosyal aktivite düzeyini bir önceki yıldan daha kötü olarak tanımlayan katılımcıların hayattan memnuniyet düzeyleri %36,1 iken, bu oran bir önceki yıllla aynı diyenlerde %59,1 ve bir önceki yıldan daha iyi diyenlerde ise %64 olarak hesaplanmıştır. Bu verilerden yola çıkarak, sosyal aktivite düzeyindeki iyileşmenin hayattan memnuniyetini artırdığı söylenebilir.

### 1.10.11. Hayat Memnuniyeti ile Aile ile Geçirilen Vakit İlişkisi

Tablo 67. Hayat Memnuniyeti ve Aile ile Geçirilen Vakit

		Hayattan memnuniyet					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Ailenizde yeterince vakit geçiriliyor musunuz?	Hayır, düşünmüyorum	f	5	21	69	73	5	173
		%	2,9%	12,1%	39,9%	42,2%	2,9%	100,0%
	Evet, düşünüyorum	f	4	5	33	65	7	114
		%	3,5%	4,4%	28,9%	57,0%	6,1%	100,0%
Toplam		f	9	26	102	138	12	287
		%	3,1%	9,1%	35,5%	48,1%	4,2%	100,0%

$$\chi^2=11,831, \text{ df}=4, \text{ p}=0,019$$



Aile ile yeterince vakit geçirebilme durumu hayat memnuniyeti ile birlikte incelendiğinde ( $p < 0,05$ ), aileleri ile yeterince vakit geçirdiğini düşünenlerin hayattan memnuniyet düzeylerinin, vakit geçiremeyenlere oranla daha yüksek olduğunu görmekteyiz.

### 1.10.12. Hayat Memnuniyeti ile Antidepresan Özellikli İlaç Kullanımı İlişkisi

Tablo 68. Hayat Memnuniyeti ve Antidepresan Özellikli İlaç Kullanımı

		Hayattan memnuniyet						
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunuz	Memnunuz	Çok memnunuz	Toplam	
Antidepresan özellikli ilaç kullanımı	Hayır	f	6	23	98	135	13	275
		%	2,2%	8,4%	35,6%	49,1%	4,7%	100,0%
	Evet	f	4	3	4	7	0	18
		%	22,2%	16,7%	22,2%	38,9%	,0%	100,0%
Toplam	f	10	26	102	142	13	293	
	%	3,4%	8,9%	34,8%	48,5%	4,4%	100,0%	

$$\chi^2=23,280, \quad df=4, \quad p=0,000$$

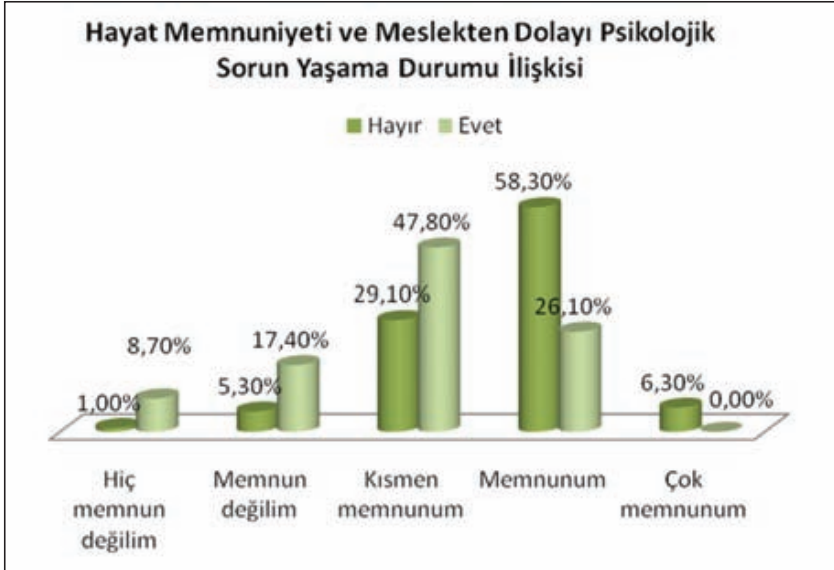
Antidepresan özellikli ilaç kullanımı ve hayattan memnuniyet ilişkisi tabloda verilmiştir. Antidepresan özellikli ilaç kullanımı, hayat memnuniyeti düzeyini ( $p < 0,05$ ) etkilemektedir. Antidepresan özellikli ilaç kullananların memnuniyet düzeylerinin (%38,9), kullanmayanlara oranla (%53,8) daha düşük olduğunu görmekteyiz.

### 1.10.13. Hayat Memnuniyeti ile Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Durumu İlişkisi

Tablo 69. Hayat Memnuniyeti ve Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Durumu

Meslekten dolayı psikolojik sorun yaşama durumu		Hayattan memnuniyet					Toplam
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum	
		Hayır	f 2	11	60	120	
	%	1,0%	5,3%	29,1%	58,3%	6,3%	100,0%
Evet	f 8	16	44	24	0	92	
	%	8,7%	17,4%	47,8%	26,1%	,0%	100,0%
Toplam	f 10	27	104	144	13	298	
	%	3,4%	9,1%	34,9%	48,3%	4,4%	100,0%

$\chi^2=47,299$ ,  $df=4$ ,  $p=0,000$



Meslekten dolayı psikolojik sorun yaşama durumu ve hayat memnuniyeti dağılımları tablo da verilmiştir. Mesleklerinden dolayı psikolojik sorun yaşayanların hayat memnuniyeti oranları (%26,1), yaşamayanlara göre (%64,6) anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bu verilerle, meslekten memnuniyetin yaşam memnuniyetini etkilediğini bir kez daha görmekteyiz.

#### 1.10.14. Hayat Memnuniyeti ile Sağlık Durumu İlişkisi

Tablo 70. Hayat Memnuniyeti ve Sağlık Durumu

Sağlık durumu		Hayattan memnuniyet					Toplam
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum	
Bir önceki yıldan daha kötü	f	7	14	40	25	1	87
	%	8,0%	16,1%	46,0%	28,7%	1,1%	100,0%
Bir önceki yıllla aynı	f	3	11	57	104	11	186
	%	1,6%	5,9%	30,6%	55,9%	5,9%	100,0%
Bir önceki yıldan daha iyi	f	0	2	6	15	1	24
	%	,0%	8,3%	25,0%	62,5%	4,2%	100,0%
Toplam	f	10	27	103	144	13	297
	%	3,4%	9,1%	34,7%	48,5%	4,4%	100,0%

$$\chi^2=32,824, \quad df=8, \quad p=0,000$$

Sağlık durumu ile hayat memnuniyeti tablosu yukarıda verilmiştir. Sağlık durumundaki değişme, hayat memnuniyetini ( $p<0,05$ ) etkilemektedir. Sağlık durumunu bir önceki yıldan daha iyi olarak tanımlayan grubun memnuniyet oranı %66,7, bir önceki yıllla aynı diyen grubun oranı %61,8 iken; sağlık durumunu bir önceki yıldan daha kötü olarak tanımlayan grubun memnuniyet oranı %29,8 olarak hesaplanmaktadır. Bu verilerden yola çıkarak, sağlık durumunda iyileşmenin hayat memnuniyetini artırdığı söylenebilir.

#### 1.10.15. Hayat Memnuniyeti ve Kişisel Bakıma Önem Verme İlişkisi

Tablo 71. Hayat Memnuniyeti ve Kişisel Bakıma Önem Verme İlişkisi

Kişisel bakıma önem verme durumu		Hayattan memnuniyet					Toplam
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum	
Hayır, düşünmüyorum	f	7	21	74	70	5	177
	%	4,0%	11,9%	41,8%	39,5%	2,8%	100,0%
Evet, düşünüyorum	f	3	6	29	72	8	118
	%	2,5%	5,1%	24,6%	61,0%	6,8%	100,0%
Toplam	f	10	27	103	142	13	295
	%	3,4%	9,2%	34,9%	48,1%	4,4%	100,0%

$$\chi^2=19,285, \quad df=4, \quad p=0,001$$



Günlük kişisel bakıma önem verme durumu ve hayattan memnuniyet dağılımları tablodaki gibidir. Tablo incelendiğinde ( $p < 0,05$ ) olmak üzere, günlük kişisel bakımını yapabilen grubun hayattan memnuniyet düzeyi artmaktadır. Kişisel bakımına önem verdiğini düşünenlerin memnuniyet oranı %67,8 olarak hesaplanmaktadır. Bu veri, kişinin kendisi ile ilgilenebilecek zamanı bulabilmesi, kendi özel bakımı ile ilgilenebilmesinin, yaşam memnuniyetini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

#### 1.10.16. Yaşam Kalitesi ile Şans Oyunları Oynama Durumu İlişkisi

Tablo 72. Yaşam Kalitesi ve Şans Oyunları Oynama Durumu

		Yaşam Kalitesi					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Şans oyunları oynama durumu	Evet, düzenli olarak	f	1	6	3	1	0	11
		%	9,1%	54,5%	27,3%	9,1%	,0%	100,0%
	Zaman zaman	f	5	15	19	7	0	46
		%	10,9%	32,6%	41,3%	15,2%	,0%	100,0%
	Hayır, hiç oynamam	f	20	23	92	91	10	236
		%	8,5%	9,7%	39,0%	38,6%	4,2%	100,0%
Toplam		f	26	44	114	99	10	293
		%	8,9%	15,0%	38,9%	33,8%	3,4%	100,0%

$$\chi^2=36,678, \quad df=8, \quad p=0,000$$



Yaşam kalitesi memnuniyeti ve şans oyunları oynama alışkanlığı, araştırmada incelenen bir diğer konudur. Şans oyunları oynama sıklığı ile yaşam kalitesi arasında ( $p < 0,05$ ) istatistiksel bir ilişki vardır. Tabloyu incelediğimizde, şans oyunları oynama sıklığı arttıkça yaşam kalitesinden memnuniyet oranının azaldığını görüyoruz. Hiç şans oyunu oynamayan grubun yaşam kalitesi memnuniyet oranları %42,8 iken, bu oran zaman zaman oynayanlarda %15,2'e ve düzenli olarak oynayanlar da ise %9,1'e kadar düşmektedir.

### 1.10.17. Yaşam Kalitesi ile Çalışma Koşullarından Memnuniyet İlişkisi

Tablo 73. Yaşam Kalitesi ve Çalışma Koşullarından Memnuniyet

		Yaşam Kalitesi					Toplam
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum	
Çalışma koşulları	Hiç memnun değilim	f 14	8	10	1	1	34
		% 41,2%	23,5%	29,4%	2,9%	2,9%	100,0%
	Memnun değilim	f 8	23	11	12	0	54
		% 14,8%	42,6%	20,4%	22,2%	,0%	100,0%
	Kısmen memnunum	f 4	10	74	26	1	115
		% 3,5%	8,7%	64,3%	22,6%	,9%	100,0%
	Memnunum	f 2	2	17	60	3	84
		% 2,4%	2,4%	20,2%	71,4%	3,6%	100,0%
	Çok memnunum	f 0	0	2	1	6	9
		% ,0%	,0%	22,2%	11,1%	66,7%	100,0%
Toplam	f 28	43	114	100	11	296	
	% 9,5%	14,5%	38,5%	33,8%	3,7%	100,0%	

$\chi^2=277,442$ ,  $df=16$ ,  $p=0,000$ ,  $r=59,6$

Çalışma koşulları ve yaşam kalitesi memnuniyeti birlikte incelendiğinde ( $p < 0,05$ ), çalışma koşullarının yaşam kalitesi memnuniyetini etkilediğini görüyoruz. Çalışma koşulları düzeldikçe, yaşam kalitesi de artmaktadır. Çalışma koşulları ile yaşam kalitesi memnuniyeti arasında aynı yönde –arttıkça artan- %59,6'lık bir ilişki söz konusudur. Yani, çalışma koşullarındaki iyileşme yaklaşık %60 oranında pozitif anlamda yaşam kalitesine yansımaktadır.

### 1.10.18. Yaşam Kalitesi ile Sosyal Aktivite Düzeyi İlişkisi

Tablo 74. Yaşam Kalitesi ve Sosyal Aktivite Düzeyi

		Yaşam Kalitesi					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Sosyal aktivite düzeyi	Bir önceki yıldan daha kötü	f	12	25	37	17	2	93
		%	12,9%	26,9%	39,8%	18,3%	2,2%	100,0%
	Bir önceki yıla aynı	f	14	14	69	66	8	171
		%	8,2%	8,2%	40,4%	38,6%	4,7%	100,0%
	Bir önceki yıldan daha iyi	f	1	2	6	15	1	25
		%	4,0%	8,0%	24,0%	60,0%	4,0%	100,0%
Toplam		f	27	41	112	98	11	289
		%	9,3%	14,2%	38,8%	33,9%	3,8%	100,0%

$$\chi^2=33,231, \quad df=8, \quad p=0,000$$

Sosyal aktivite düzeyi ve yaşam kalitesi birlikte incelendiğinde, sosyal aktivitedeki iyileşmenin ( $p<0,05$ ) yaşam kalitesini pozitif anlamda etkilediğini görüyoruz. Sosyal aktivite düzeylerini bir önceki yıldan daha kötü olarak tanımlayan katılımcıların yaşam kalitesi memnuniyetleri %20,5 iken, bu oran bir önceki yıla aynı diyenlerde %43,3, bir önceki yıldan daha iyi diyenlerde ise %64'e çıkmaktadır. Bu verilerden, sosyal aktivite düzeyindeki artışın yaşam kalitesini artırdığını söylemek mümkündür.

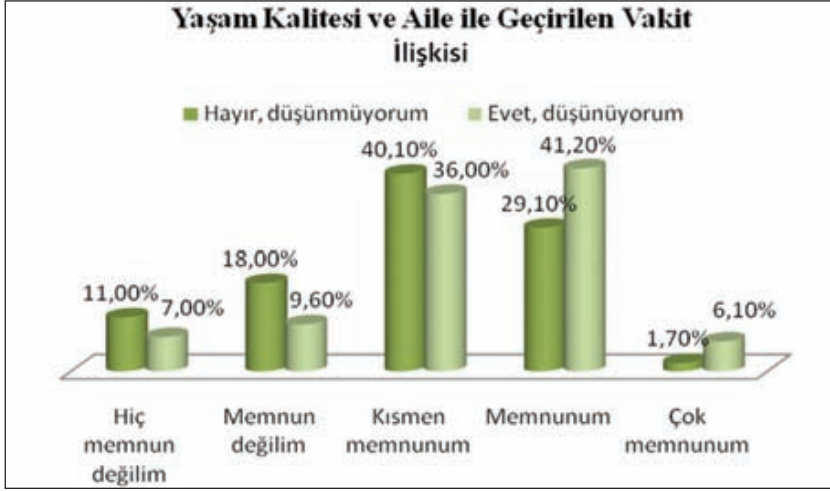
### 1.10.19. Yaşam Kalitesi ve Aile ile Geçirilen Vakit İlişkisi

Tablo 75. Yaşam Kalitesi ve Aile ile Geçirilen Vakit

		Yaşam Kalitesi					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Aile ile vakit geçirebilme	Hayır, düşünmüyorum	f	19	31	69	50	3	172
		%	11,0%	18,0%	40,1%	29,1%	1,7%	100,0%
	Evet, düşünüyorum	f	8	11	41	47	7	114
		%	7,0%	9,6%	36,0%	41,2%	6,1%	100,0%
Toplam		f	27	42	110	97	10	286
		%	9,4%	14,7%	38,5%	33,9%	3,5%	100,0%

$$\chi^2=11,538, \quad df=8, \quad p=0,021$$





Yaşam kalitesi ve aile ile yeterli vakit geçirebilme birlikte incelendiğinde, ailesi ile yeterince vakit geçirebildiğini belirtenlerin yaşam kalitelerinin ( $p < 0,05$ ) olmak üzere, geçiremeyenlerden daha yüksek olduğunu görmekteyiz. Bu sonuç, hayattan memnuniyet çaprazında da benzer sonuç göstermişti.

#### 1.10.20. Yaşam Kalitesi ve Antidepresan Özellikli İlaç Kullanımı İlişkisi

Tablo 76. Yaşam Kalitesi ve Antidepresan Özellikli İlaç Kullanımı

		Yaşam Kalitesi					Toplam
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum	
Antidepresan özellikli ilaç kullanımı	Hayır	f 22	39	106	96	11	274
	%	8,0%	14,2%	38,7%	35,0%	4,0%	100,0%
Evet	f	5	5	5	3	0	18
	%	27,8%	27,8%	27,8%	16,7%	,0%	100,0%
Toplam	f	27	44	111	99	11	292
	%	9,2%	15,1%	38,0%	33,9%	3,8%	100,0%

$$\chi^2=12,113, \quad df=4, \quad p=0,017$$

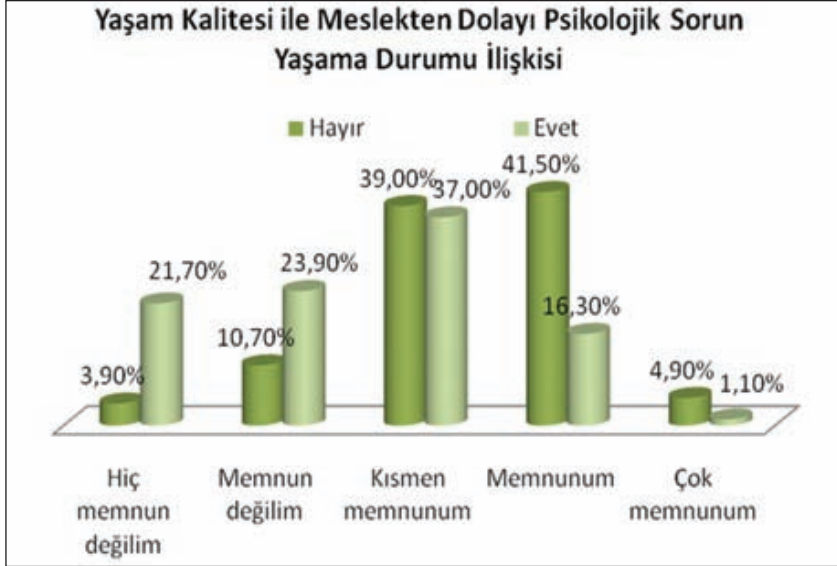
Antidepresan özellikli ilaç kullanımı ve yaşam kalitesi birlikte incelendiğinde, antidepresan özellikli ilaç kullanımının yaşam kalitesini ( $p < 0,05$ ) etkilediği görülmektedir. Antidepresan özellikli ilaç kullananların yaşam kalitesi memnuniyeti oranı %16,7 iken, bu oran kullanmayanlarda %39 olarak belirlenmiştir. Buna göre, antidepresan özellikli ilaç kullanımının yaşam kalitesini düşürdüğü söylenebilir.

### 1.10.21. Yaşam Kalitesi ile Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Durumu İlişkisi

Tablo 77. Yaşam Kalitesi ve Meslekten Dolayı Psikolojik Sorun Yaşama Durumu

		Yaşam Kalitesi					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunuz	Memnunuz	Çok memnunuz		
Meslekten dolayı psikolojik sorun yaşama	Hayır	f	8	22	80	85	10	205
	%		3,9%	10,7%	39,0%	41,5%	4,9%	100,0%
Evet	f		20	22	34	15	1	92
	%		21,7%	23,9%	37,0%	16,3%	1,1%	100,0%
Toplam	f		28	44	114	100	11	297
	%		9,4%	14,8%	38,4%	33,7%	3,7%	100,0%

$\chi^2=43,350$ ,  $df=4$ ,  $p=0,000$



Meslekten dolayı psikolojik sorun yaşayanlarla yaşam kalitesi birlikte incelendiğinde, ( $p<0,05$ ) mesleklerinden dolayı psikolojik sorun yaşayanların yaşam kalitesinin düşük olduğu görülmektedir. Sorun yaşayanlarda yaşam kalitesinden memnuniyet oranı %17,4 iken, bu oran yaşamayanlarda %46,4 olarak hesaplanmıştır.

### 1.10.22. Yaşam Kalitesi ile Sağlık Durumu İlişkisi

Tablo 78. Yaşam Kalitesi ve Sağlık Durumu

		Yaşam Kalitesi					Toplam
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum	
Sağlık durumu	Bir önceki yıldan daha kötü	f	16	22	34	14	86
		%	18,6%	25,6%	39,5%	16,3%	100,0%
	Bir önceki yıla aynı	f	12	19	74	73	186
		%	6,5%	10,2%	39,8%	39,2%	100,0%
	Bir önceki yıldan daha iyi	f	0	3	5	13	24
		%	,0%	12,5%	20,8%	54,2%	100,0%
Toplam		f	28	44	113	100	296
		%	9,5%	14,9%	38,2%	33,8%	100,0%

$$\chi^2=43,896, \quad df=8, \quad p=0,000$$

Sağlık durumu ve yaşam kalitesi dağılımı tabloda verilmiştir. Sağlıktaki iyilik, yaşam kalitesini doğrudan etkileyen önemli faktörlerden biridir. Sağlık durumunu bir önceki yıldan daha iyi olarak tanımlayan grubun yaşam kalitesinden memnun olma düzeyleri, toplamda %66,7 olarak hesaplanmaktadır. Tabloyu incelediğimizde, sağlık durumu iyileştikçe yaşam kalitesinin de ( $p<0,05$ ) iyileştiğini görmekteyiz.

### 1.10.23. Yaşam Kalitesi ile Kişisel Bakım/Giyim Alışverişinde Bulunma Durumu İlişkisi

Tablo 79. Yaşam Kalitesi ve Kişisel bakım/ giyim Alışverişinde Bulunma Durumu

		Yaşam Kalitesi					Toplam
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum	
Kişisel bakım veya giyim	Son bir ay içinde	f	6	8	29	48	94
		%	6,4%	8,5%	30,9%	51,1%	100,0%
	Birkaç ay önce	f	8	14	60	35	124
		%	6,5%	11,3%	48,4%	28,2%	100,0%
	Hatırlamıyorum bile	f	13	21	24	17	76
		%	17,1%	27,6%	31,6%	22,4%	100,0%
Toplam		f	27	43	113	100	294
		%	9,2%	14,6%	38,4%	34,0%	100,0%

$$\chi^2=39,429, \quad df=8, \quad p=0,000$$

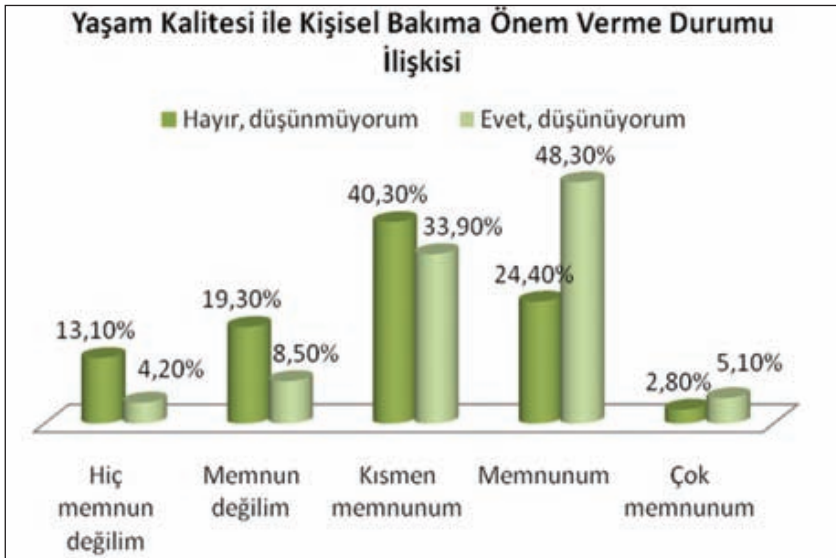
Kişisel bakım/giyim alışverişi sıklığı ve yaşam kalitesi durumu incelendiğinde, ( $p < 0,05$ ) kişisel bakımın yaşam kalitesini etkilediği görülmektedir. Son bir ay içerisinde kişisel bakım/giysi alışverişi yaptığını belirtenlerin yaşam kalitesi memnuniyet oranları %54,3 iken, birkaç ay önce yaptığını belirtenlerde %33,8, hatırlamıyorum bile diyenlerde ise %23,7'dir. Bu verilerden yola çıkarak, kişinin kişisel bakım/giysi alma sıklığının, kişisel bakımına gösterdiği özenin yaşam kalitesini artırdığını söyleyebiliriz.

#### 1.10.24. Yaşam Kalitesi ile Kişisel Bakıma Önem Verme Durumu İlişkisi

Tablo 80. Yaşam Kalitesi ve Kişisel Bakıma Önem Verme Durumu

		Yaşam Kalitesi					Toplam
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum	
Kişisel bakıma önem verme	Hayır, düşünmüyorum	f 23 % 13,1%	f 34 % 19,3%	f 71 % 40,3%	f 43 % 24,4%	f 5 % 2,8%	176 100,0%
	Evet, düşünüyorum	f 5 % 4,2%	f 10 % 8,5%	f 40 % 33,9%	f 57 % 48,3%	f 6 % 5,1%	118 100,0%
Toplam		f 28 % 9,5%	f 44 % 15,0%	f 111 % 37,8%	f 100 % 34,0%	f 11 % 3,7%	294 100,0%

$$\chi^2=24,898, \quad df=4, \quad p=0,000$$



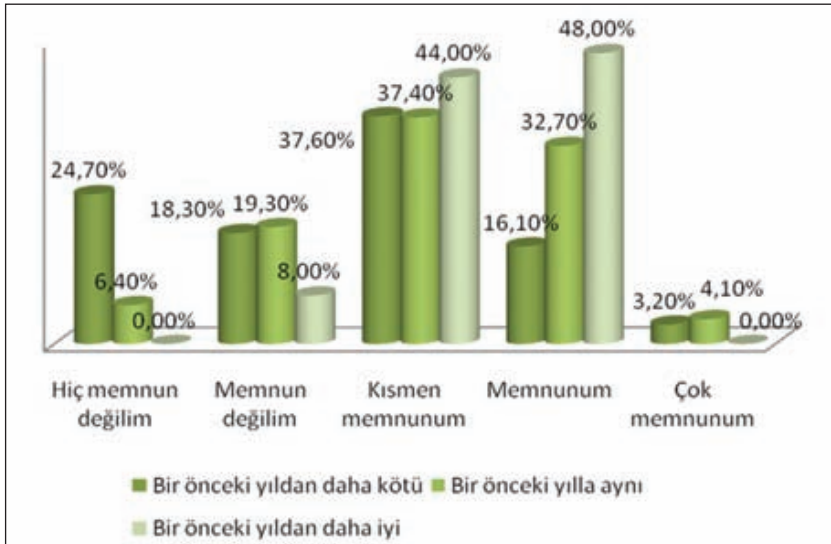
Yaşam kalitesi ve kişisel bakıma verilen önem birlikte incelendiğinde, ( $p < 0,05$ ) kişisel bakıma verilen önemin yaşam kalitesini artırdığını görmekteyiz. Bu durum, kişisel bakım/giysi alışverişi ve yaşam kalitesi tablosundaki sonuçla da örtüşmektedir.

### 1.10.25. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ile Sosyal Aktivite Düzeyi İlişkisi

Tablo 81. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Sosyal Aktivite Düzeyi

		Çalışma Koşulları					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Sosyal Aktivite Düzeyi	Bir önceki yıldan daha kötü	f	23	17	35	15	3	93
		%	24,7%	18,3%	37,6%	16,1%	3,2%	100,0%
	Bir önceki yıllla aynı	f	11	33	64	56	7	171
		%	6,4%	19,3%	37,4%	32,7%	4,1%	100,0%
	Bir önceki yıldan daha iyi	f	0	2	11	12	0	25
		%	,0%	8,0%	44,0%	48,0%	,0%	100,0%
	Toplam	f	34	52	110	83	10	289
		%	11,8%	18,0%	38,1%	28,7%	3,5%	100,0%

$\chi^2=32,586$ ,  $df=8$ ,  $p=0,000$



Çalışma koşullarından memnuniyet ve sosyal aktivite düzeyi birlikte incelendiğinde, çalışma koşullarının sosyal aktivite düzeyini etkilediği görülmektedir. ( $p < 0,05$ ) Çalışma koşullarından memnun olmayan grubun sosyal aktivite düzeylerinde düşüş, başka bir deyişle, sosyal aktivite düzeyi bir önceki yıldan daha kötü olan grubun çalışma koşullarından yüksek oranda memnun olmadığını görüyoruz.

### 1.10.26. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Aile ile Yeterince Vakit Geçirebilme İlişkisi

Tablo 82. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Aile ile Yeterince Vakit Geçirebilme

		Çalışma Koşulları					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Aile ile birlikte vakit geçirebilme	Hayır, düşünmüyorum	f	24	38	68	41	3	174
	%		13,8%	21,8%	39,1%	23,6%	1,7%	100,0%
Evet, düşünüyorum	f	6	16	44	41	6	113	
	%		5,3%	14,2%	38,9%	36,3%	5,3%	100,0%
Toplam	f	30	54	112	82	9	287	
	%		10,5%	18,8%	39,0%	28,6%	3,1%	100,0%

$$\chi^2=13,553, \quad df=4, \quad p=0,009$$

Aile ile yeterince vakit geçirebilme durumu ile çalışma koşullarından memnuniyet dağılımları tabloda verilmiştir. Tablo incelendiğinde, ailesi ile yeterli vakit geçirebildiğini belirtenler, çalışma koşullarından %41,6 oranında memnun olduklarını belirtirken; bu oran yeterli vakit geçiremeyenler de %25,3'e gerilemektedir.



### 1.10.27. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ile Antidepresan Özellikli İlaç Kullanma İlişkisi

Tablo 83. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Antidepresan Özellikli İlaç Kullanma

		Çalışma Koşulları					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Antidepresan özellikli ilaç kullanma	Hayır	f	27	49	109	80	10	275
		%	9,8%	17,8%	39,6%	29,1%	3,6%	100,0%
	Evet	f	6	5	3	4	0	18
		%	33,3%	27,8%	16,7%	22,2%	,0%	100,0%
Toplam	f	33	54	112	84	10	293	
	%	11,3%	18,4%	38,2%	28,7%	3,4%	100,0%	

$$\chi^2=12,468, \quad df=4, \quad p=0,014$$

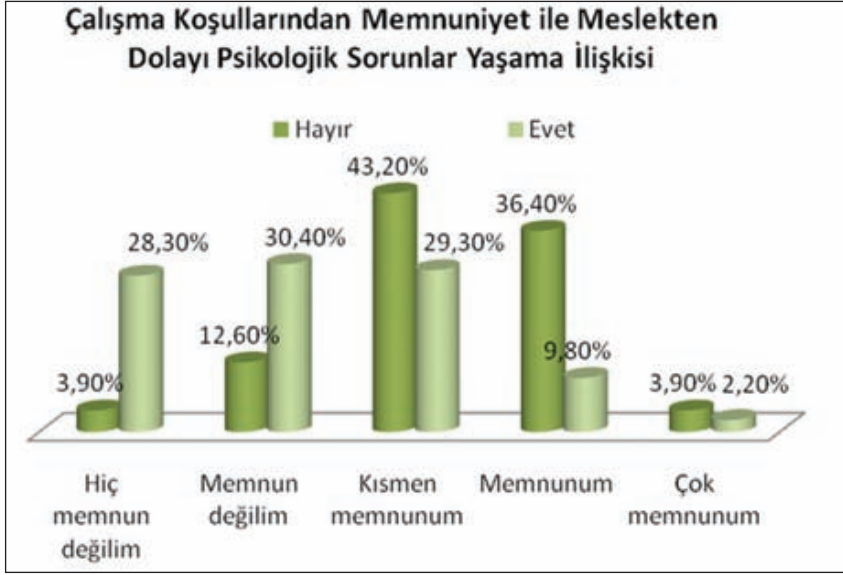
Antidepresan özellikli ilaç kullanma durumu ile çalışma koşullarından memnuniyet birlikte incelendiğinde, antidepresan özellikli ilaç kullanımının çalışma koşullarından memnuniyeti ( $p<0,05$ ) etkilediği görülmektedir. Tablodan da anlaşılacağı gibi, antidepresan özellikli ilaç kullanımı, çalışma koşullarından memnuniyeti düşürmektedir. Antidepresan özellikli ilaç kullananların çalışma koşullarından memnun olmama oranları toplamda %61,1, antidepresan özellikli ilaç kullanmayanlarda bu oran %27,6 olarak hesaplanmıştır. Antidepresan özellikli ilaç kullanımına bağlı olarak, çalışma memnuniyeti düşmektedir.

### 1.10.28. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ile Meslekten Dolayı Psikolojik Sorunlar Yaşama İlişkisi

Tablo 84. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Meslekten Dolayı Psikolojik Sorunlar Yaşama

		Çalışma Koşulları					Toplam	
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum		
Meslekte Dolayı Psikolojik Sorunlar Yaşama	Hayır	f	8	26	89	75	8	206
		%	3,9%	12,6%	43,2%	36,4%	3,9%	100,0%
	Evet	f	26	28	27	9	2	92
		%	28,3%	30,4%	29,3%	9,8%	2,2%	100,0%
Toplam	f	34	54	116	84	10	298	
	%	11,4%	18,1%	38,9%	28,2%	3,4%	100,0%	

$$\chi^2=63,946, \quad df=4, \quad p=0,000$$



Meslekten dolayı psikolojik sorunlar yaşama durumu ve çalışma koşulları ilişkisi tabloda verilmiştir. Meslekten dolayı psikolojik sorunlar yaşayanların çalışma koşullarından memnuniyet düzeyleri %12 iken, bu oran yaşamayanlarda %40,3 olarak hesaplanmıştır. Meslekten dolayı psikolojik sorun yaşama, çalışma koşullarından memnuniyetsizliği yüksek oranda etkilemektedir.

### 1.10.29. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ile Sağlık Durumu İlişkisi

Tablo 85. Çalışma Koşullarından Memnuniyet ve Sağlık Durumu

Sağlık Durumu		Çalışma Koşulları				Toplam
		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısım memnunum	Memnunum	
Çok kötü	f	2	1	0	0	3
	%	66,7%	33,3%	,0%	,0%	100,0%
Kötü	f	6	1	0	1	8
	%	75,0%	12,5%	,0%	12,5%	100,0%
Orta	f	19	27	61	33	144
	%	13,2%	18,8%	42,4%	22,9%	100,0%
İyi	f	5	23	49	47	128
	%	3,9%	18,0%	38,3%	36,7%	100,0%
Çok iyi	f	1	1	5	3	12
	%	8,3%	8,3%	41,7%	25,0%	100,0%
Toplam	f	33	53	115	84	295
	%	11,2%	18,0%	39,0%	28,5%	100,0%

$\chi^2=63,030$ ,  $df=16$ ,  $p=0,000$



Çalışma koşulları ve sağlık durumu birlikte incelendiğinde, sağlık durumunun ( $p<0,05$ ) çalışma koşullarından memnuniyeti etkilediği görülmektedir. Sağlık durumu kötüleştikçe, çalışma koşullarından memnuniyet oranları da düşmektedir. Sağlık durumu kötü olanlardaki çalışma koşulları memnuniyetsizliği oranlarındaki yükseklik dikkat çekicidir.

## 1.11. Talepler ve Sorunlar

### 1.11.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olsaydınız yapacağınız ilk icraat ne olurdu?

Ankette, “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olsaydınız yapacağınız ilk icraat ne olurdu?” sorusu katılımcılara yöneltilmiştir. Alınan cevaplar aşağıdaki gibidir:

**Tablo 86. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olsaydınız yapacağınız ilk icraat ne olurdu?**

	f	%
Çalışanlara yıpranmaya payı verirdim.	73	24,9
Çalışma şartlarına ve ortamlarına göre ücret dağılımını yeniden yapılandırırdım.	100	34,1
Çalışanların daha nitelikli olması için sürekli hizmet içi eğitimler düzenlerdim.	42	14,3
Çalışan sayısını en az 10 kat artırırdım.	13	4,4
Ek ders ücretlerinin dağılımını yeniden yapılandırırdım.	12	4,1
Çalışanlarımınla iletişim halinde olurum	31	10,6
Diğer	22	7,5
Toplam	293	100,0
Cevap vermeyen	7	2,3
Toplam	300	

“Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olsaydınız yapacağınız ilk icraat ne olurdu?” sorusuna verilen cevaplar tablodaki gibidir. Katılımcıların %34,1’i ücret dağılımını çalışma şartlarına ve ortamlarına göre yeniden yapılandırırdım seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Bunu, %24,9 ile çalışanlara yıpranma payı verirdim seçeneği izlemektedir. Çalışanların daha nitelikli olması için sürekli hizmet içi eğitimler düzenlerdim %14,3 ve çalışanlarımınla iletişim halinde olurum %10,6 olarak hesaplanmıştır.

### 1.11.2. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nün Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Dönüştürülmesine Bakış



Katılımcıların %63'ü Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nün Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na dönüştürülmesini olumlu karşıladıklarını belirtirken, %14'ü olumsuz karşıladıklarını belirtmiştir. Fikrim yok diyenlerin oranı ise %23'tür.

### 1.11.3. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çalışanlarının Sorunları

**Tablo 87. Size göre Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının en önemli 3 sorunu nedir?**

Sorun	f	%
Meslekte istenilen yönde etki yapamama/değişim gerçekleştirilememesi	84	9,4
İşlevini topluma yeterince anlatamamış olması	90	10,1
Bürokratik tıkanıklıklar	107	12,0
Mesleki sınırlılıkların belirlenememesi	84	9,4
Mesleğin önünü açacak hizmet ekol ve felsefelerin oluşturulamaması	111	12,4
Mesleği geliştirecek bilgi üretimindeki yetersizlik	59	6,6
Çalışanların hak kayıpları	153	17,1
Kurumlarda taşeronlaşma	59	6,6
Diğer	1	,1
<b>Toplam</b>	<b>748</b>	<b>83,6</b>



Katılımcılara, “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının en önemli 3 sorunu sizce nedir?” diye sorulmuştur. Cevaplar tabloda ki gibidir. Katılımcılar en önemli üç sorunu sırasıyla Çalışanların hak kayıpları (%17,1), mesleğin önünü açacak hizmet ekol ve felsefelerin oluşturulamaması (%12,4) ve bürokratik tıkanıklıklar (%12) olarak görmektedir.

## 1.12. Maslach Tükenmişlik Ölçeği Bulguları

### 1.12.1. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Tablo 88. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirlik Katsayıları

Tükenmişliğin Boyutları	Cronbach Alfa Katsayısı
Duygusal Tükenme Boyutu	85,6
Duyarsızlaşma Boyutu	68,1
Kişisel Başarı	77,1

Alfa katsayısı ölçeğin güvenilirliğini test eder. Buna göre uyulan değerlendirme kriteri aşağıdaki gibidir:

$0,00 \leq a < 0,40$  ise ölçek güvenilir değildir.

$0,40 \leq a < 0,60$  ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0,60 \leq a < 0,80$  ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0,80 \leq a < 1,00$  ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi üç alt boyutun güvenilirliği de 0,60'dan büyük çıkmıştır. Bu durum, Sağlık-Sen'in Türkiye genelinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanları ile yaptığı tükenmişlik ölçümünün, tutarlı ve istikrarlı sonuçlar ortaya çıkardığının göstergesidir.

### 1.12.2. Tükenmişlik Ölçeği Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

Tablo 89. Tükenmişlik Ölçeği Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

Tükenmişliğin Boyutları	Araştırma Sonuçları		Tükenmişlik Ölçeği Puanlarının Yorumlama Tablosu		
	Ortalama Puan Düzeyleri	Standart Sapma	Düşük	Orta	Yüksek
Duygusal Tükenme Boyutu	22,0307	7,06633	0-16	17-26	27 ve üzeri
Duyarsızlaşma Boyutu	9,0080	3,44659	0-6	7-12	13 ve üzeri
Kişisel Başarı	28,7048	5,21961	39 ve üzeri	32-38	0-31

Tükenmişlik ölçeğinden elde edilen puan ortalamaları, tükenmişlik ölçeği puanlarının yorumlama tablosuna göre değerlendirildiğinde, örneklemin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutları açısından orta, kişisel başarı alt boyutu açısından ise yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadığını göstermektedir.

### 1.12.3. Tükenmişlik ve Cinsiyet İlişkisi

Tablo 90. Tükenmişlik ve Cinsiyet

Tükenmişliğin Boyutları	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	p
Duygusal Tükenme Boyutu	Kadın	83	23,0120	7,79226	0,113
	Erkek	145	21,4690	6,57759	
Duyarsızlaşma Boyutu	Kadın	94	8,9468	3,26390	0,828
	Erkek	155	9,0452	3,56269	
Kişisel Başarı Boyutu	Kadın	82	28,7317	4,32349	0,954
	Erkek	145	28,6897	5,67832	

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının oluşturduğu örnekleme, cinsiyete göre tükenmişlik düzeylerinde farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Cinsiyete göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı ortalamaları tabloda verilmiştir.

Her üç tükenmişlik boyutta da cinsiyete göre tükenmişlik düzeyleri test edildiğinde, anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmış-



tır. Ancak, ortalamalar incelendiğinde kadınların duygusal tükenme ortalamalarının daha yüksek, yani duygusal tükenmeyi daha yüksek yaşadıkları görülmektedir. Bu sonucu, kadının evde ve toplumda aldığı yere ve edindiği görevlere bağlamak mümkündür.

#### 1.12.4. Tükenmişlik ve Medeni Durum İlişkisi

Tablo 91. Tükenmişlik ve Medeni Durum

Tükenmişliğin Boyutları	Medeni Durum	N	Ortalama	Std. Sapma	p
Duygusal Tükenme Boyutu	Bekar	46	23,1304	7,42251	0,238
	Evli	182	21,7527	6,96712	
Duyarsızlaşma Boyutu	Bekar	49	9,7347	3,32776	0,100
	Evli	200	8,8300	3,45991	
Kişisel Başarı Boyutu	Bekar	45	28,0222	4,73617	0,328
	Evli	182	28,8736	5,33108	

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının oluşturduğu örnekleme, medeni duruma göre tükenmişlik düzeylerinde farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Medeni duruma göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı ortalamaları tabloda verilmiştir.

Her üç tükenmişlik boyutta da medeni duruma göre tükenmişlik düzeyleri test edildiğinde, anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak, ortalamalar incelendiğinde bekarların duygusal tükenme ortalamalarının daha yüksek olduğu, yani duygusal tükenmeyi daha yüksek yaşadıkları görülmektedir. Bu sonuç, daha önceden yapılmış olan Tükenmişlik araştırmaları ile de örtüşmektedir.

### 1.12.5. Tükenmişlik ve Yaş İlişkisi

Tablo 92. Tükenmişlik ve Yaş

Tükenmişliğin Boyutları		N	Ortalama	Std. Sapma	p
<b>Duygusal Tükenme Boyutu</b>	25'den küçük	16	22,2500	6,48588	0,510
	26-35	70	23,6286	7,06322	
	36-45	60	21,9500	7,40688	
	46 ve üzeri	54	20,0556	6,60879	
	Toplam	200	22,0500	7,09430	
<b>Duyarsızlaşma Boyutu</b>	25'den küçük	17	9,0000	3,80789	0,847
	26-35	77	9,3247	3,63623	
	36-45	70	9,1143	3,43276	
	46 ve üzeri	58	8,7759	3,45418	
	Toplam	222	9,0901	3,52123	
<b>Kişisel Başarı Boyutu</b>	25'den küçük	11	25,9091	5,16632	0,094
	26-35	79	28,4430	4,71698	
	36-45	63	29,3492	4,46549	
	46 ve üzeri	52	29,8077	6,31537	
	Toplam	205	28,9317	5,16542	

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının oluşturduğu örnekleme, yaş gruplarına göre tükenmişlik düzeylerinde farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Yaş gruplarına göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı ortalamaları tabloda verilmiştir.

Her üç tükenmişlik boyutta da yaş gruplarına göre tükenmişlik düzeyleri test edildiğinde, anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak, ortalamalar incelendiğinde 26-35 yaş grubundakilerin duygusal tükenme ortalamalarının daha yüksek, yani duygusal tükenmeyi daha yüksek yaşadıkları görülmektedir.

### 1.12.6. Tükenmişlik ve Eğitim Durumu İlişkisi

Tablo 93. Tükenmişlik ve Eğitim Durumu

Tükenmişliğin Boyutları		N	Ortalama	Std. Sapma	p
<b>Duygusal Tükenme Boyutu</b>	İlkokul/Ortaokul	18	23,0000	7,38042	0,354
	Lise	45	21,3333	7,17318	
	Ön lisans	39	22,3077	7,74649	
	Lisans	108	21,5278	6,44815	
	Yüksek Lisans	16	25,1250	8,80057	
	Toplam	226	21,9956	7,08770	
<b>Duyarsızlaşma Boyutu</b>	İlkokul/Ortaokul	16	9,5625	3,79418	0,158
	Lise	55	8,2727	3,65885	
	Ön lisans	45	9,4667	3,36155	
	Lisans	116	8,8793	3,06496	
	Yüksek Lisans	15	10,4667	4,71876	
	Toplam	247	8,9919	3,43700	
<b>Kişisel Başarı Boyutu</b>	İlkokul/Ortaokul	16	27,4375	6,58249	0,564
	Lise	48	27,9792	5,38117	
	Ön lisans	38	28,6579	4,40071	
	Lisans	107	29,1869	5,11589	
	Yüksek Lisans	16	29,3125	6,10703	
	Toplam	225	28,7244	5,23677	

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının oluşturduğu örnekleme, öğrenim durumuna göre tükenmişlik düzeylerinde farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Öğrenim durumuna göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı ortalamaları tabloda verilmiştir.

Her üç tükenmişlik boyutta da öğrenim durumuna göre tükenmişlik düzeyleri test edildiğinde, anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

### 1.12.7. Tükenmişlik ve Çocuk Sahibi Olma Durumu İlişkisi

Tablo 94. Tükenmişlik ve Çocuk Sahibi Olma Durumu

Tükenmişliğin Boyutları	Çocuk Sahibi Olma	N	Ortalama	Std. Sapma	p
<b>Duygusal Tükenme Boyutu</b>	Yok	58	22,1724	7,01912	0,860
	Var	170	21,9824	7,10236	
<b>Duyarsızlaşma Boyutu</b>	Yok	60	9,2167	3,23693	0,591
	Var	189	8,9418	3,51619	
<b>Kişisel Başarı Boyutu</b>	Yok	55	27,6909	4,94366	0,098
	Var	172	29,0291	5,27759	



Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının oluşturduğu örnekleme, çocuk sahibi olma durumuna göre tükenmişlik düzeylerinde farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Çocuk sahibi olma durumuna göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı ortalamaları tabloda verilmiştir.

Her üç tükenmişlik boyutta da çocuk sahibi olma durumuna göre tükenmişlik düzeyleri test edildiğinde, anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

### 1.12.8. Tükenmişlik ve Hizmet Sınıfı İlişkisi

Tablo 95. Tükenmişlik ve Hizmet Sınıfı

Tükenmişliğin Boyutları		N	Ortalama	Std. Sapma	p
Duygusal Tükenme Boyutu	Sağlık Hizmetleri Sınıfı	74	24,0541	7,45009	0,026*
	Genel İdare Hizmetleri Sınıfı	55	21,6545	7,47147	
	Eğitim-Öğretim Hizmetleri Sınıfı	42	19,8333	6,16013	
	Teknik Hizmetler Sınıfı	16	19,3750	4,92443	
	Yardımcı Hizmetler Sınıfı	37	22,1622	6,82118	
	Diğer	4	22,2500	3,94757	
	Toplam	228	22,0307	7,06633	
Duyarsızlaşma Boyutu	Sağlık Hizmetleri Sınıfı	81	9,5926	3,63586	0,307
	Genel İdare Hizmetleri Sınıfı	68	8,8382	3,44947	
	Eğitim-Öğretim Hizmetleri Sınıfı	44	8,6591	3,40958	
	Teknik Hizmetler Sınıfı	17	8,0588	3,00979	
	Yardımcı Hizmetler Sınıfı	35	9,1429	3,24620	
	Diğer	4	6,7500	2,36291	
	Toplam	249	9,0080	3,44659	
Kişisel Başarı Boyutu	Sağlık Hizmetleri Sınıfı	73	28,7808	4,51001	0,110
	Genel İdare Hizmetleri Sınıfı	61	28,7049	5,91705	
	Eğitim-Öğretim Hizmetleri Sınıfı	40	30,1500	4,83338	
	Teknik Hizmetler Sınıfı	16	27,0000	5,91044	
	Yardımcı Hizmetler Sınıfı	32	27,1563	5,18129	
	Diğer	5	31,4000	4,50555	
	Toplam	227	28,7048	5,21961	

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının oluşturduğu örnekleme, hizmet sınıfına göre tükenmişlik düzeylerinde farklılık



olup olmadığına bakılmıştır. Hizmet sınıfına göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı ortalamaları tabloda verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, duygusal tükenme boyutu açısından hizmet sınıfları arasında farklılık olduğunu görüyoruz. Sağlık Hizmetleri Sınıfı, diğer hizmet sınıflarına göre daha yüksek oranda duygusal tükenmişlik yaşamaktadırlar.

### 1.12.9. Tükenmişlik ve Nöbet Durumu İlişkisi

Tablo 96. Tükenmişlik ve Nöbet Durumu

Tükenmişliğin Boyutları	Nöbet	N	Ortalama	Std. Sapma	p
Duygusal Tükenme Boyutu	Hayır	142	21,9789	6,75138	0,890
	Evet	85	21,8471	7,21854	
Duyarsızlaşma Boyutu	Hayır	151	8,9205	3,48047	0,751
	Evet	97	9,0619	3,32858	
Kişisel Başarı Boyutu	Hayır	142	28,6338	5,17424	0,795
	Evet	84	28,8214	5,35524	

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının oluşturduğu örnekleme, nöbet tutma durumuna göre tükenmişlik düzeylerinde farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Nöbet tutma durumuna göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı ortalamaları tabloda verilmiştir.

Her üç tükenmişlik boyutta da nöbet tutma durumuna göre tükenmişlik düzeyleri test edildiğinde, anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

### 1.12.10. Tükenmişlik ve Haftalık Çalışma Süresi İlişkisi

Tablo 97. Tükenmişlik ve Haftalık Çalışma Süresi

		Duygusal Tükenme Boyutu	Duyarsızlaşma Boyutu	Kişisel Başarı Boyutu
Haftalık Çalışma Saati	Pearson Correlation	,086	,059	-,039
	Sig. (2-tailed)	,212	,379	,570
	N	212	228	211

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının oluşturduğu

örnekleme, haftalık çalışma süresine göre tükenmişlik düzeylerinde farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Haftalık çalışma süresine göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı ortalamaları tabloda verilmiştir.

Her üç tükenmişlik boyutta da, haftalık çalışma süresine göre tükenmişlik düzeyleri test edildiğinde, anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

### 1.12.11. Tükenmişlik ve Eşin Çalışma Durumu İlişkisi

Tablo 98. Tükenmişlik ve Eşin Çalışma Durumu

Tükenmişliğin Boyutları	Eşin çalışma durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	p
Duygusal Tükenme Boyutu	Hayır	91	20,8242	6,52107	0,048
	Evet	89	22,8764	7,29854	
Duyarsızlaşma Boyutu	Hayır	101	8,9208	3,41082	0,733
	Evet	97	8,7526	3,51494	
Kişisel Başarı Boyutu	Hayır	91	28,6154	5,80377	0,410
	Evet	91	29,2637	4,74186	

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının oluşturduğu örnekleme, eşin çalışma durumuna göre tükenmişlik düzeylerinde farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Eşin çalışma durumuna göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı ortalamaları tabloda verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, duygusal tükenme boyutu açısından eşin çalışma durumu arasında farklılık olduğunu görüyoruz. Genel olarak eşi çalışan ve çalışmayan her iki grup da tükenmişliği yaşamaktadır, ancak, eşi çalışan katılımcıların duygusal tükenmişliği, eşi çalışmayanlardan daha yüksek oranda yaşadığını görmekteyiz.

## 1.12.12. Tükenmişlik ve Meslekte Geçen Süre İlişkisi

Tablo 99. Tükenmişlik ve Meslekte Geçen Süre

Tükenmişliğin Boyutları	Meslekte geçen süre	N	Ortalama	Std. Sapma	p
Duygusal Tükenme Boyutu	Bir yıldan az	11	20,6364	3,04213	0,235
	1-5 yıl	46	23,1087	7,57841	
	6-10 yıl	33	22,5455	7,36585	
	11-15 yıl	41	23,3902	7,71323	
	15 yıldan fazla	97	20,9278	6,66497	
	Toplam	228	22,0307	7,06633	
Duyarsızlaşma Boyutu	Bir yıldan az	12	9,7500	2,92715	0,374
	1-5 yıl	50	9,6600	3,82051	
	6-10 yıl	37	9,3243	4,20353	
	11-15 yıl	45	8,6000	2,73363	
	15 yıldan fazla	105	8,6762	3,28310	
	Toplam	249	9,0080	3,44659	
Kişisel Başarı Boyutu	Bir yıldan az	9	28,4444	3,94053	0,197
	1-5 yıl	49	27,4286	5,01664	
	6-10 yıl	35	27,9429	5,45000	
	11-15 yıl	41	29,2683	4,34180	
	15 yıldan fazla	93	29,4409	5,61144	
	Toplam	227	28,7048	5,21961	

Meslekte geçen süre ve tükenmişlik ölçekleri ilişkisine bakıldığında, meslekte geçen sürenin tükenmişlik alt boyutlarında herhangi bir etkisinin olmadığını görüyoruz.

## 1.12.13. Tükenmişlik ve Aylık Toplam Gelir İlişkisi

Tablo 100. Tükenmişlik ve Aylık Toplam Gelir

		Duygusal Tükenme Boyutu	Duyarsızlaşma Boyutu	Kişisel Başarı Boyutu
Aileye giren aylık toplam gelir	Pearson Correlation	,041	-,076	,137(*)
	Sig. (2-tailed)	,555	,254	,048
	N	210	228	208

Aylık gelir ve tükenmişlik alt boyutları incelendiğinde, elde edilen aylık kazancın kişisel başarı boyutunu etkilediği görülmektedir. Elde edilen aylık gelir ve kişisel başarı boyutu arasında artıkça artan bir ilişki söz konusudur. Gelir artıkça, kişisel başarı oranı da artmaktadır. Artan gelir, kişisel başarıyı %13,7 oranında artırmaktadır.

#### 1.12.14. Tükenmişlik ve Ekonomik Durum İlişkisi

Tablo 101. Tükenmişlik ve Ekonomik Durum

Tükenmişliğin Boyutları	Bir önceki yıla kıyasla ekonomik durum	N	Ortalama	Std. Sapma	p
<b>Duygusal Tükenme Boyutu</b>	Bir önceki yıldan daha kötü	76	25,0000	7,54542	0,000*
	Bir önceki yıllla aynı	102	20,7255	6,08546	
	Bir önceki yıldan daha iyi	49	20,1633	6,93526	
	Toplam	227	22,0352	7,08161	
<b>Duyarsızlaşma Boyutu</b>	Bir önceki yıldan daha kötü	85	9,9765	3,86060	0,003*
	Bir önceki yıllla aynı	110	8,3091	2,92959	
	Bir önceki yıldan daha iyi	53	8,8679	3,45319	
	Toplam	248	9,0000	3,45122	
<b>Kişisel Başarı Boyutu</b>	Bir önceki yıldan daha kötü	81	28,3951	4,98417	0,512
	Bir önceki yıllla aynı	98	29,1837	5,16201	
	Bir önceki yıldan daha iyi	46	28,3261	5,76986	
	Toplam	225	28,7244	5,22140	

Ekonomik durumun bir önceki yıllla kıyaslanması ve tükenmişlik boyutları ilişkisi tablodaki gibidir. Duygusal tükenme boyutu incelendiğinde, ekonomik durumu bir önceki yıldan daha kötü olanlarda, duygusal tükenmenin daha yüksek oranda yaşandığını görmekteyiz. Duyarsızlaşma boyutunda da aynı şekilde, ekonomik durumlarını bir önceki yıldan daha kötü olarak tanımlayan grubun, yüksek düzeyde duyarsızlaşma yaşadığı görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak, ekonomik durumdaki kötüleşmenin tükenmişliği artırdığını söyleyebiliriz.

### 1.12.15. Tükenmişlik ve Sosyal Aktivite Düzeyi İlişkisi

Tablo 102. Tükenmişlik ve Sosyal Aktivite Düzeyi

Tükenmişliğin Boyutları	Sosyal Aktivite Düzeyi	N	Ortalama	Std. Sapma	p
<b>Duygusal Tükenme Boyutu</b>	Bir önceki yıldan daha kötü	74	24,7162	7,82605	0,000*
	Bir önceki yıla aynı	129	20,9845	6,53713	
	Bir önceki yıldan daha iyi	20	19,6500	4,30758	
	Toplam	223	22,1031	7,06489	
<b>Duyarsızlaşma Boyutu</b>	Bir önceki yıldan daha kötü	79	9,9114	4,05788	0,004*
	Bir önceki yıla aynı	140	8,8000	3,18540	
	Bir önceki yıldan daha iyi	22	7,3636	1,59001	
	Toplam	241	9,0332	3,46274	
<b>Kişisel Başarı Boyutu</b>	Bir önceki yıldan daha kötü	74	28,9189	4,89550	0,476
	Bir önceki yıla aynı	128	28,4375	5,30599	
	Bir önceki yıldan daha iyi	17	30,0000	6,21490	
	Toplam	219	28,7215	5,23923	

Tükenmişlik ve sosyal aktivite düzeyi tablosu incelendiğinde, sosyal aktivite düzeyindeki kötüleşmenin, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutlarında da kötüleşmeye yol açtığını görüyoruz. Sosyal aktivite düzeyi kötüleşen birey, bu iki boyutta daha fazla tükenmişlik yaşamaktadır. Örneğin duygusal tükenme açısından incelediğimizde, sosyal aktivite düzeyini bir önceki yıldan daha iyi olarak tanımlayan grubun ortalaması 19,65 iken, bu değer sosyal aktivite düzeyini bir önceki yıldan daha kötü olarak tanımlayan grupta 24,71'e çıkmıştır. Bir kez daha sosyal olarak aktivesi yüksek olan bireylerdeki olumlu değişimi görüyoruz.

### 1.12.16. Tükenmişlik ve Hayattan Memnuniyet İlişkisi

Tablo 103. Tükenmişlik ve Hayattan Memnuniyet

Tükenmişliğin Boyutları	Genel olarak hayattan memnuniyet	N	Ortalama	Std. Sapma	p
<b>Duygusal Tükenme Boyutu</b>	Hiç memnun değilim	5	30,8000	11,75585	0,000*
	Memnun değilim	18	26,1667	8,93276	
	Kısmen memnunum	79	23,6709	5,79947	
	Memnunum	116	20,2241	6,55158	
	Çok memnunum	9	18,1111	7,37300	
	Toplam	227	22,0441	7,07906	
<b>Duyarsızlaşma Boyutu</b>	Hiç memnun değilim	5	12,8000	3,03315	0,000*
	Memnun değilim	21	10,8571	4,39643	
	Kısmen memnunum	90	9,1444	3,28962	
	Memnunum	124	8,6532	3,25113	
	Çok memnunum	8	5,7500	1,38873	
	Toplam	248	9,0081	3,45356	
<b>Kişisel Başarı Boyutu</b>	Hiç memnun değilim	4	28,0000	4,08248	0,259
	Memnun değilim	24	26,5833	6,36510	
	Kısmen memnunum	79	28,8608	4,93739	
	Memnunum	110	28,9364	5,05071	
	Çok memnunum	9	30,4444	6,59756	
	Toplam	226	28,7035	5,23116	

Tükenmişlik ve genel olarak hayattan memnun olma durumu tablosu incelendiğinde, hayattan memnuniyet düzeyindeki kötüleşmenin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutlarında da kötüleşmeye yol açtığını görüyoruz. Hayattan memnuniyet düzeyi kötüleşen birey, bu iki boyutta daha fazla tükenmişlik yaşamaktadır.

## 1.12.17. Tükenmişlik ve Yaşam Kalitesi İlişkisi

Tablo 104. Tükenmişlik ve Yaşam Kalitesi

Tükenmişliğin Boyutları	Yaşam kalitesi memnuniyeti	N	Ortalama	Std. Sapma	p
<b>Duygusal Tükenme Boyutu</b>	Hiç memnun değilim	15	29,2667	9,84499	0,000*
	Memnun değilim	30	24,7667	6,68856	
	Kısmen memnunum	90	21,9889	6,02522	
	Memnunum	82	20,0366	6,22509	
	Çok memnunum	9	19,6667	10,68878	
	Toplam	226	22,0398	7,09449	
<b>Duyarsızlaşma Boyutu</b>	Hiç memnun değilim	19	10,8947	4,05373	0,008*
	Memnun değilim	34	10,1765	3,71296	
	Kısmen memnunum	100	8,8600	3,28763	
	Memnunum	85	8,4118	3,08720	
	Çok memnunum	9	7,6667	4,44410	
	Toplam	247	9,0000	3,45823	
<b>Kişisel Başarı Boyutu</b>	Hiç memnun değilim	16	29,1875	5,82201	0,359
	Memnun değilim	38	27,3947	4,87985	
	Kısmen memnunum	87	28,5632	5,47234	
	Memnunum	75	29,4933	4,78560	
	Çok memnunum	9	28,1111	6,86375	
	Toplam	225	28,7022	5,24279	

Tükenmişlik yaşam kalitesi ile incelendiğinde, yaşam kalitesinin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında tükenmişliği etkilediği görülmektedir. Tablo incelendiğinde, yaşam kalitesi düştükçe, bu iki alt boyuttaki tükenmişliğin de arttığını görüyoruz. Yaşam kalitesindeki düşüş, tükenmişliği artıran sebeplerdendir.



### 1.12.18. Tükenmişlik ve Çalışma Koşulları Memnuniyeti İlişkisi

Tablo 105. Tükenmişlik ve Çalışma Koşulları Memnuniyeti

Tükenmişliğin Boyutları	Çalışma koşulları memnuniyeti	N	Ortalama	Std. Sapma	p
<b>Duygusal Tükenme Boyutu</b>	Hiç memnun değilim	23	29,9130	7,29204	0,000*
	Memnun değilim	38	25,0263	6,04705	
	Kısmen memnunum	88	21,9205	6,03481	
	Memnunum	71	18,1690	5,59333	
	Çok memnunum	7	20,8571	10,04039	
	Toplam	227	22,0441	7,07906	
<b>Duyarsızlaşma Boyutu</b>	Hiç memnun değilim	25	11,8800	4,31393	0,000*
	Memnun değilim	42	9,9762	3,19671	
	Kısmen memnunum	100	8,8700	3,05060	
	Memnunum	73	7,7808	2,99651	
	Çok memnunum	8	7,8750	4,54933	
	Toplam	248	9,0081	3,45356	
<b>Kişisel Başarı Boyutu</b>	Hiç memnun değilim	24	27,5833	5,60990	0,004*
	Memnun değilim	45	27,7111	4,72239	
	Kısmen memnunum	88	28,1932	5,12792	
	Memnunum	61	30,8689	4,97485	
	Çok memnunum	8	26,7500	6,15862	
	Toplam	226	28,7035	5,23116	

Tükenmişliğin çalışma koşullarından memnuniyet ile ilişkisi incelendiğinde, çalışma koşullarından memnuniyetin tüm tükenmişlik boyutlarına etkisi olduğu görülmektedir. Çalışma koşullarındaki memnuniyet düzeyi düştükçe tükenmişlik tüm boyutlarda artış göstermektedir. Bir başka deyişle, çalışma koşullarındaki kötüleşme, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında tükenmişliğe sebep olmakta, bununla birlikte kişisel başarıyı da düşürmektedir.



### 1.12.19. Tükenmişlik ve Ekonomik Durum Nedeniyle Psikolojik Sorun Yaşama Durumu İlişkisi

Tablo 106. Tükenmişlik ve Ekonomik Durum Nedeniyle Psikolojik Sorun Yaşama Durumu

Tükenmişliğin Boyutları	Ekonomik durum nedeniyle psikolojik sorunlar yaşama durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	p
Duyusal Tükenme Boyutu	Hayır	174	21,0575	6,90037	0,000*
	Evet	52	25,2692	6,71876	
Duyarsızlaşma Boyutu	Hayır	180	8,5722	3,17819	0,001*
	Evet	67	10,2687	3,85173	
Kişisel Başarı Boyutu	Hayır	161	28,7950	5,33634	0,506
	Evet	64	28,2813	4,89077	

Tükenmişlik, ekonomik durum nedeniyle psikolojik sorun yaşama durumu ile incelendiğinde, ekonomik durum sebebiyle psikolojik sorun yaşamayan, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında tükenmişliği etkilediği görülmektedir. Tablo incelendiğinde, ekonomik durum sebebiyle psikolojik sorun yaşayanların, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında daha yüksek oranda tükenmişlik yaşadıkları görülmektedir.

### 1.12.20. Tükenmişlik ve Aile İle Yeterince Vakit Geçirebilme İlişkisi

Tablo 107. Tükenmişlik ve Aile İle Yeterince Vakit Geçirebilme

Tükenmişliğin Boyutları	Aile ile yeterince vakit geçirebilme	N	Ortalama	Std. Sapma	p
Duyusal Tükenme Boyutu	Hayır, düşünmüyorum	140	23,5714	7,07630	0,000*
	Evet, düşünüyorum	82	19,5976	6,40767	
Duyarsızlaşma Boyutu	Hayır, düşünmüyorum	152	9,6250	3,60796	0,000*
	Evet, düşünüyorum	90	8,0111	2,92795	
Kişisel Başarı Boyutu	Hayır, düşünmüyorum	142	28,7183	5,01256	0,792
	Evet, düşünüyorum	78	28,5256	5,44566	

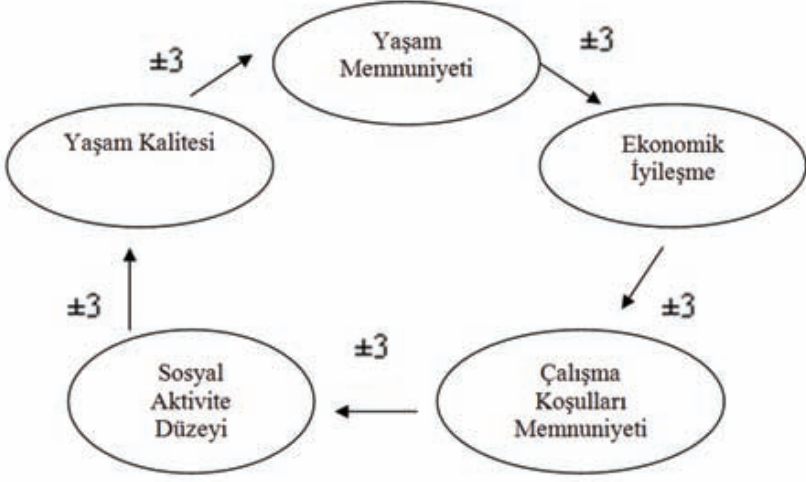
Tükenmişlik, aile ile yeterince vakit geçirebilme durumu ile incelendiğinde, aile ile yeterince vakit geçirebilme durumunun duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında tükenmişliği etkilediği görülmektedir. Tablo incelendiğinde, aile ile yeterince vakit geçiremediğini belirten katılımcıların, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında daha yüksek oranda tükenmişlik yaşadıkları görülmektedir.





## SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada ortaya çıkan temel sonuç ve önerileri sıralamadan önce yaşam kalitesi, hayat memnuniyeti, çalışma koşullarından memnuniyet, ekonomik durum, sosyal ve sağlık durumlarının hepsinin bir zincirin parçaları olduğunu ve hepsinin aslında birbirine bağlı olduğunu, biri olmadan diğerinin eksik kaldığını ya da hasar aldığını belirtmekte yarar vardır. Bu faktörlerden birinin yokluğu ya da eksikliğinde diğerleri de etkilenmektedir. Örneğin yaşam kalitesinin yüksek olması ya da genel olarak hayattan memnun olabilmek, kişinin kendine zaman ayırabilmesi, sosyal aktivitelere katılabilmesi, çalışma ve özel hayatından memnun olması ve ekonomik olarak tatmin olabilmesi ile yakından bağlantılıdır. Bu zincirdeki halkalardan biri kırıldığında, örneğin kişi ekonomik olarak tatmin olmadığında sosyal aktivite düzeyi düşecek ya da sınırlanacak, bu da çalışma hayatına, özel hayatına bir şekilde yansıtacak ve sonuç olarak yaşam kalitesini düşürerek, mutsuz bireyler doğuracaktır. Mutsuz bireyin ise işinde verimli olması, optimum faydayı sağlaması daha önce yapılmış çalışmalarda da ortaya konulduğu üzere mümkün değildir. Özellikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nda sağlık ve eğitim gibi özellikli iki hizmet sınıfını da içinde barındıran bir kurum için çalışan motivasyonu ve hayat memnuniyeti çok daha fazla önemlidir.



Bahsettiğimiz zincirdeki halkalardan birini eksikliğinde olabilecek hasardan kısaca da olsa bahsettik. Yukarıdaki şekilde de görüldüğü gibi, olabilecek pozitif etki bir sonraki aşamaya pozitif yansımakta, negatif olduğunda ise negatif cevap bulmaktadır. Bu olagelebilecek hasarın, yani hayat memnuniyetsizliği ve yaşam kalitesindeki düşüşün bir sonraki aşaması da elbette ki tükenmişliktir. Tükenmişlikle ilgili 1996 yılından bu yana Türkiye’de de çeşitli akademik çalışmalar yapılmaktadır. Tükenmişliğe en çok maruz kalan meslek grupları arasında, sağlık ve sosyal hizmet çalışanları başta gelmektedir. Bu bağlamda, sağlık ve sosyal hizmet çalışanlarının yaşam kalitesini yüksek tutmak ve tükenmişliği engellemek için diğer çalışanlardan ayrı çeşitli özel yöntemler geliştirmek gerekmektedir. Alınabilecek bazı önemleler şu şekilde sıralanabilir:

- Ekonomik yetersizliğin kişinin yaşam kalitesini, hayat memnuniyetini etkilediği ve ekonomik durumu daha düşük olanlarda tükenmişliğin daha yoğun yaşandığını araştırmamızda ortaya koymuştuk. Bunu ortadan kaldırmak için öncelikle ücretlerde mesleki memnuniyet ve yapılan işin niteliğine göre yeniden düzenlemeler yapılmalıdır.



• Sektörün özellikli olması dikkate alınarak, motivasyon geliştirici kişisel gelişim programları uygulanmalıdır. Katılımcıların mesleğin sosyal anlamda diğer mesleklerde çalışanlara göre toplumda pozitif bir ayrıcalık tanıdığına inanmayanların oranı (%72,3) burada dikkate alınmalıdır. Bu anlamda hem Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanları için hizmet içi eğitimlerin sayısı artırılmalı, hem de halka bu özellikli mesleklerin önemini vurgulayıcı tanıtım faaliyetleri düzenlenmelidir. Bu anlamda çalışanın motivasyonu artacak, toplum içindeki saygınlığının arttığına bilincinde olan bireyin motivasyonunda artış olacaktır.

• Yaşam kalitesini ve genel hayattan memnuniyetin etkilediği faktörler arasında yer alan aile ile vakit geçirme, sosyal aktivitelerde bulunma, kişisel bakıma özen gösterebilme, ekonomik veya mesleki zorluklar sonrası yaşanan ailevi ya da psikolojik sorunlara dikkat çekilmeli, bu anlamda bunlara yol açacak zorlukların ya da imkansızlıkların sebepleri araştırılarak, bireye kendine ait bir yaşam alanı açmada çeşitli yöntemler geliştirilmelidir. Bunlar arasında sinema, tiyatro, konser, şiir okuma günleri gibi sosyal aktiviteler düzenleme, piknik, gezi gibi kaynaştırıcı ve çalışma hayatlarındaki tükenmişliği ve yıpranmışlığı tedavi edebilecek organizasyonlar düzenlenmelidir. Sosyal ve kültürel içerikli gereksinimlerin karşılanması konusunda çeşitli çalışmalar yapılmalıdır.

• Aile ile vakit geçirebilmenin önemini, bu çalışma aracılığıyla bir de bilimsel olarak ele aldık. Ailesi ile yeterince vakit geçirebilenlerin tükenmişlik düzeylerinde azalma, yaşam kalitelerinde ve genel yaşam memnuniyetlerinde artış olduğu göz önüne alınırsa, kamu yöneticilerinin bu konu üzerine hassasiyetle eğilmeleri gerekmektedir. Çalışmamızda sorun iş yükü, çalışma saatlerindeki yoğunluk ve nöbet olarak ortaya çıkmaktadır. Haftalık çalışma saatleri ve nöbet tutma durumunun tükenmişlik üzerinde önemli bir etkisi olduğundan tükenmişlik bölümünde bahsetmiştik. Dolayısıyla aile ile geçirilen vaktin artırılabilmesi için çalışma saatlerinde düzenleme, nöbet sayılarında azaltma yapılması sorunun çözümlerinden bir kaçı olarak sıralanabilir.



- Tükenmişlik, yaşam kalitesindeki düşüklük, çalışma koşullarındaki memnuniyetsizlik, hayat memnuniyeti hizmet sınıflarına göre farklı dozlarda yaşanmaktadır. Bu anlamda, iyileştirmelerin ve değişikliklerin, hizmet sınıfları dikkate alınarak yapılması olumlu sonuçlar doğuracaktır.
- Çalışma barışının artırılmasına yönelik çeşitli yöntemler geliştirilmeli, çalışanlar arasındaki statü kaybına ve bunun sebep olduğu maddi kayıplara yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Çalışma şartlarının fiziksel, sosyal ve psikolojik gereksinimlerin uluslararası standartlar dikkate alınarak yeniden yapılandırılması gerekmektedir.
- Çalışanların taleplerini, memnuniyetlerini belli aralıklarla ölçen bilimsel çalışmalara önem verilerek, sorunlarla ilgili uygun çözüm yolları üretilmesi sağlanmalıdır.
- Kurumlar içerisinde iletişim ve diyalogun güçlendirilmesi için yönetimle çalışanlar arasındaki bağ yenilenmelidir.



